

★  
1996

# ПЪР- ВИ- ТЕ

24-25 V 1975  
в рѹска

На първата изкушна и  
възобновили с уважение

Андрей  
Андрей

(Jean V)  
Mancle

Андрей (Мино)  
Андрей  
Андрей

ВМС (Бунг)  
Тоом (Белла)  
Андрей (Белла)

# ПЪРВИТЕ

Мед

Винтов  
Лек

Андрей (Лек)

Андрей  
Андрей (Лек)  
Андрей

Андрей (Лек)

КМинув  
Зане

Андрей  
Андрей

ДОВЕЧ—1975 г.

## СЪДЪРЖАНИЕ

1. 25 години Средно училище за чужди езици, Ловеч  
АНЕЛИЯ ГЪЛЪБОВА
2. Първите стъпки  
НИКОЛАЙ ЩАМЛЕР
3. Превалът на трудностите  
ЕЛИСАВЕТА МУСЕВА
4. Привилегия — работнически произход  
МАРИЯ БЪЧВАРОВА
5. Негово величество — учението  
АНТОАНЕТА ДАМЯНОВА
6. Като на филмова лента  
Димитър КАЛИНОВ
7. Началото беше трудно  
ИОНКА ВЪЛЕВА
8. Изпитът мобилизира  
РАДИ ДОНЧЕВ
9. Изборът  
МАРИЯ ДОЙЧЕВА, ЕМИЛИЯ НЕЦОВА
10. Ние бяхме първите  
РЕНЕТА ПАСТЪРМАДЖИЕВА
11. Калени и бдителни  
ЛИМИТЪР ТОНЧЕВ
12. На бригада във Варна  
НИКОЛА НИКОЛОВ
13. Благодаря на моите учители  
НАТАЛИЯ КАЛЪПОВА
14. Какви бяхме  
ЗДРАВЕЦ МИЛЧЕВ
15. Руската песен в СУЧЕ  
ЕВЕЛИНА КУЮМДЖИЕВА
16. Казачок с гумени ботуши  
ХИЛДА ЩАМЛЕР
17. Как си избрахме професия  
БАНКО БАНКОВ
18. За математиката и театъра  
ПАВЕЛ ПАВЛОВ
19. Колективът и художниците ни  
ИСКРА МИТЕВА
20. Спйката  
ДОНКА МАРКОВА
21. Силата на колектива  
ИРИНА ДИЧЕВА
22. Нашият другар Смехът  
ЛИЛИЯ СТОЕВА
23. Азбучни истини  
СИДОНИЯ ЙОРДАНОВА
24. Благодарност за всичко  
КОНСТАНТИН ИВАНОВ
25. Към тези, които идват след нас  
МИЛАН МИЛАНОВ



## 25 ГОДИНИ СРЕДНО УЧИЛИЩЕ ЗА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ—ЛОВЕЧ

Двадесет и пет години от живота на едно училище са вече история. Скромна, но съдържателна е историята на Средното училище за чужди езици, гр. Ловеч. То бе открито на 15 февруари 1950 г. (Бе известно също като първа Езикова гимназия в България). Извървя своя път в годините на бурното икономическо, обществено-политическо и културно развитие на страната.

Инициатива за неговото откриване бе дадена от Васил Коларов със задачата там да се учат синовете и дъщерите на работническата класа, на трудовото селячество и на прогресивната интелигенция, които да бъдат верни и надеждни кадри на новата социалистическа родина.

В трите отдела: френски, немски и английски — постъпваха ученици от цялата страна с желанието да усвоят западен език, който да ползват в своята дейност като бъдещи специалисти. За такова училище, в което половината от учителите бяха чужденци (немци, французи, англичани), в което всички ученици живееха на пансион, никой нямаше опит, липсваше каквато и да е традиция. Много проблеми чакаха своето разрешение: уеднаквяването на учебните и възпитателните методи на учителите от различни националности, ефикасното усвояване на чуждия език, осмислянето на свободното време на големия ученически колектив от младежи и девойки.

Опита и традициите създадоха първите — учители, възпитатели, комсомолци.

Най-отговорната задача, поставена пред гимназията, бе да се възпитат учащите се в комунистически дух, да се оформят като идейно закалени млади хора, чужди на всякакво буржоазно влияние и западен морал. Главните задачи —

комунистическото възпитание и усвояването на западен език се осъществяваха в съдържателна урочна и извънкласна дейност.

Голяма заслуга за правилната, насока на учебно-възпитателната работа в училището в онези първи, трудни години има първият директор — народният учител Георги Колимечков, под чието вещо педагогическо ръководство в гимназията се създадоха ценни традиции, които се поддържат и днес. Неуморни, всеотдайни в работата с ученическия колектив бяха: Н. Щамлер, зам. директор, Ел. Мусева — завуч Ив. Янакиева, А. Синигерска, Г. Оранска, А. Джумаданова, Спасов, Йорданов, възпитателите Е. Божинова, В. Димитрова и др.

Първ помощник на училищното ръководство бе Комсомолската организация. Това беше борческа организация, която не търпеше в своите редове недостойни членове, които бяха забравили своя произход, проявяваха високомерие и не осъзнаваха общественото предназначение на гимназията. Младежният Съюз направляваше политическата работа, научните кръжоци, художествената самодейност, спортните секции, пансионния живот. Учителският и възпитателски колектив чувствуваше като свои помощници при осъществяването на всички мероприятия от разностранния живот в училището членовете на Ученическия комитет: И. Панайотова, Д. Петков, Д. Герова, Л. Панева, Н. Калъпова, Р. Дончев, В. Панев, Н. Николов, Г. Късов, Д. Тончев, Л. Стоева, М. Мартинова и др.

Много ученици участваха в хора на гимназията, ръководен от преподавателите Константинов, Кирилов, но чийто технически отговорник за дълго време бе ученичката Мария Славкова. Той подготвяше и изнасяше концерти и програми за различни празници и чествувания.

В драмсъстава работеха с желание и интерес много ученици. Негови ръководители първоначално бяха ученичките Лада Панева, Йорданка Юрукова, а по-късно др. Андрейчев — преподавател по литература, на когото те помагаша. Дейността на драмсъстава бе разнообразна: представяха се едноактни пиески за празненства в училището, на родителски срещи, вечери на хумора и сатирата, както и многоактни пиеси за гражданите. По отдели се подготвяха сценки и вечери на езика. Всяка година са правеха вътрешни фестивали, които ангажираха всички ученици като изпълнители. Програмите се изнасяха на български, руски и чужд език.

Оживено и интересно се представяха физкултурните секции и научните кръжоци (химия, физика, астрономия, история). Вълнения предизвикаха също математическите и литературни конкурси.

Тези форми създаваха възможност да се изявят голям брой ученици, из средата на които израстнаха много артисти, драматурзи, режисьори — Банко Банков, Мара Чапанова, Мери Димитрова, Цветана Енева, Борислава Кузманова, Димитър Жеков, Лада Панева, Павел Павлов от фр. отдел Христо Кръчмаров и др. Днес те работят с вдъхновение на културния фронт.

Гордост на училището са и много възпитаници, чиято любов към науката се възпламени от научните кръжоци и днес те се изявяват като научни работници — доцент Стоил Стоилов (Физическия И-т към БАН), доц. Колю Донеv (МЕИ доц. Йовка Чолакова (ХТИ), ст. н. с. Кирил Милованов (СУ), също к. ф. н. доц. Павел Петков (СУ); Лада Панева и Христина Тошева — кандидати на изкуствоведческите науки, к.ю.н. Лидия Стоева (Правен И-т към БАН), к. и. н. Виолета Попова (Икономически И-т към БАН), научни сътрудници в Археологическия И-т към БАН: Йорданка Юркова Върбинка Найденова, Саня Гюлева и много други.

През 1954 г. английският отдел на СУЧЕ се обособи като отделна гимназия в София, а от 1958 г. и френският отдел — като Гимназия с преподаване на френски език във Варна. Много учители и възпитатели бяха преместени с отделите, за да пренесат опита на училището по организацията на работата за усвояване на езика, извънкласните форми, пансионния ред и т. н.

От 1959 г. немският отдел постави основите на Гимназия с изучаване на немски език в Ловеч. Тя прие за свой патрон името на известния работнически и комунистически водач — Ернст Телман.

Славните традиции на училището, положени в трудните следвоенни години, се поддържат и пазят до днес. Основни задачи пред училищното ръководство и Комсомолската организация си остават — комунистическото възпитание на учениците, разгръщане на самодейността им под ръководството на ДКМС, усвояване на учебното съдържание по всички дисциплини, овладяване на немски език.

Години наред випуските завършват с много добър успех — 5,44; 5,43; 5,45. Всяка година към 80 процента от завършващите постъпват във висшите и полувисшите учебни заведения, от където излизат като добри специалисти.

Към работата в гимназията са проявявали интерес много политически, културни, обществени дейци. Наши гости са били: съветският педагог — Гончаров, проф Б. Митов, Шмалфус — съратник на Г. Димитров, Роза Телман, Ирма Телман, много писатели, поети, артисти, партийни и младежки делегации от ГДР.

Ученическото ежедневие е богато. Двадесет и пет години гимназията живее с него. През тези двадесет и пет години тя е дала пътен лист за живота на 1552 възпитаника, които днес отдават своите познания в различни области на живота като учители, преводачи, журналисти, научни работници, артисти, лекари, инженери, икономисти и т.н. Със своята комунистическа убеденост те съдействуват за изграждането на развито социалистическо общество в нашата родина България.

А. ГЪЛЪБОВА — преподавател по литература в СУЧЕ, сега директор на гимназия с преподаване на немски език в Ловеч

## ПЪРВИТЕ СЪЩКИ

На 14 февруари 1950 год. първият ешелон софийски ученици, които водеше преподавателката Оранска, пристигнаха в Ловеч. Средно училище за чужди езици — друго подобно нямаше в социалистическите ни страни!

Когато на 15-ти февруари в осем часа сутринта бе открита гимназията от зам.-министъра, математика, Петко Иванов, той обяви: „Няма програма на учебната работа, няма учебници. Всичко вие ще създадете!“ И първите девет учители, които бяха и възпитатели: директорът Колимечков, зам. директорът Щамлер, др. Янакиева, Синигерска, Мусева, Оранска, Йорданов Джумаданова и единствената чужденка — Драйвър, се заеха с трудните задачи.

Двеста и петдесет ученици в най-чувствителната възраст, дошли от различни училища на България, с различна подготовка, за четири-пет месеца трябваше да научат чужд език и то постепенно, че в следващата година да усвоят всички предмети за осми девети клас на този език. Това ставаше по записки, защото учебници още нямаше. Имаше един стар и лош циклостилен апарат. Липсваше и пишуща машина на латиница. Но имаше много желание и воля за успех!

Всеки ден учителите се събирахме за да подготвим следващия урок и да отчетем резултатите от миналия. Това налагаше да сме в постоянен контакт с учениците, за да упорядняват наученото и да се готвят за следващия ден. Трябваше освен това да внедряваме трудови, здравни и други навици, при не добра материална база и слаба кухня (беше времето на купоните и липсваше обучен готвач — да ме извини Колю). Голяма помощ ни оказа тогава техническия персонал. Той осигуряваше възможната чистота на станте, леглата и т.н. Важна роля имаше и лекарката д-р Терзие-

ва. А домакинят Цанко правеше всичко, което беше по силите му.

Голям помощник на учителите беше Комсомолската организация. Комсомолските ръководители успешно отменяха преподавателите вечер, докато те подготвяха следващите уроци. Въпросите на комунистическото възпитание, на духовното изграждане, бяха въпроси и на ДКМС. Стегнатият строй и единствената в началото „Песен на труда“, изпълнявана от първите ни духовни инструменти, спомогнаха много за укрепване на дисциплината.

Директорът Георги Колимечков, който почина в навечерието на 25 годишнината от основаването на СУЧЕ, тогава бе първият, който отвори вратите на изоставените сгради. Той се бори като истински комунист за премахването на първите несгоди. И ако е имало успех, това се дължи на неговия такт, на неговото умение, на неговата твърдост при решаване на задачите. А не бе никакъв великан. Бе обикновен, слабичък, не много здрав човек, но с велик неизчерпаем дух и воля за изпълнение на задачата, поставена му от Партията. И мога да кажа с чиста съвест: той успя!

Но трябваше да се свери часовникът. В Съветския съюз бе открито друг вид езиково училище. Но нашият опит трябваше да се сподели. При нас пристигнаха видният съветски педагог Гончаров. Неговото идване бе празник за нас. Ние познавахме неговата педагогика. Но да четеш е едно, а да си сложиш пръста в раната е съвсем друго. И той дойде. Не разполагаше с много време. План за работа: посещение на един урок, среща с учителите и среща с учениците в театралния салон. След като му се изясни програмата, по която работехме и метода на работа, той намери, че сме на прав път. Похвали ни — това бе първата награда за нас. С трепет го очаквах и учениците. Той почувствува как туптят техните сърца. Похвали ги и им каза да работят все така всеотдайно, да не се плашат от трудностите и да ги преодоляват. „... Мут ферлорен, алес ферлорен!“ — каза той на немски („Да загубиш смелост, значи да загубиш всичко!“)

Неговите думи развълнуваха дълбоко учители и ученици. Те не бяха думи на обикновен гражданин, а на учен педагог от страната, благодарение на чиито педагогически прийоми бе създадена граната, в която се разби фашистката машина. За това неговите думи бяха закон за нас.

Има и други интересни моменти от живота на тая ковачница на хора за народа .

**НИКОЛАЙ ШАМЛЕР**, преподавател по немски в СУЧЕ, сега пенсионер

## ПРЕВАЛЪТ НА ТРУДНОСТИТЕ

Приятно е да се пише за малките момичета и момчета, пристигнали на 14 февруари 1950 г. в Ловеч, донесли със себе си колорита на всички краища на България, стаили в душите си страха от неизвестното и тъгата по родното място, едни смутени, други по-уверени в себе си. Всичките тъй различни!

В първите дни на откриването на единственото в страната Средно училище за чужди езици, действително беше много трудно. Малко на брой учители, безкрайно много задачи...

Само за четири месеца нашите ученици трябваше да усвоят много добре един чужд език, без учебници, без никакъв опит. Ще се справим ли? Три хиляди думи активен речник. Без да познаваме както сега статическата лингвистика. Но имахме с нас силното желание и трудолюбието на нашите ученици. Тази трудност каляваше волята и характера. Как учеха тези момчета и момичета! Не, не идеализирам миналото...

Началото на следващата учебна година беше извънредно с много вълнения за всички учители. Как ще се справят учениците ни като дойдат чужденците-учители?! Първите часове, първите им впечатления. Те едва вярваха, че за такъв кратък срок е овладян толкова материал. Признанието на резултатите бе истинска радост за нас. А естествено бе тяхното очудване — те не познаваха нито интелектуалните възможности на българския народ, нито неговия волев характер и способности да превъзмогнем трудностите.

Моята допълнителна задача бе: художествената самодейност. Разглеждах усмихнатите или натъжени физиономии на новите ученици, мъчех се да разбера какво ги интересува най-много, какви склонности и таланти крият, както ги влече.

Ето тези две симпатични момичета — две сестри, едната във френския отдел, другата в английския. Струва ми се, че по-голямата ще бъде добър мой помощник, мила, непринудена, общителна, а ми казаха, че и пее хубаво...

А другите две сестри — и двете във френския отдел, по-голямата също има влечение към изкуството. Тя говори с увереността на 15-годишните по много въпроси свързани с театъра — може би бъдещ театровед. В моя клас това все усмихнато момче с тъмно червен пуловер, то се интересува от изкуство. И то сигурно ще помогне на „моята“ художествена самодейност.

Има едно девойче в немския отдел, с живи черни очи, прекалено сериозно за възрастта си. Личи, че е естет. Ето него ще натоваря с украсата. Пълничкото усмихнато момиче от английския отдел също хубаво рисувало... А това високо момче от френския отдел наистина има ръка на художник...

И съвсем неусетно се сформира хор, намериха се и рецитатори, конферансие, оформиха се и драмсъстав и група на художници. Още първите вечери на март бяха запълнени с репетиции, с оживени спорове как да се представим на фестивала в града. Имахме самочувствие — бяхме уверени, че ще ни класират като национален първенец. За наше най-голямо огорчение обаче, в града не бяхме класирани. Не беше справедливо. На момичетата им се плачеше, на мен също, но това ни амбицира още повече и на следващата година и години наред първото място заслужено беше наше.

Учениците проявяваха толкова инициатива, разбиране и талант, че за мен остана само удоволствието да им се радвам и възхищавам. Толкова трудности съм познала в това училище, но пък и толкова радости!...

Изграждането на колективите по класове и на общия училищен колектив бе важно не само за момента, а изобщо за бъдещето на учениците. Би могло дълго да се говори за различните инициативи на Учкома на Комсомола, за организацията и проведена лятна бригада край Варна, за политическите дискусии, за фестивалите и спортните състезания и още за много други неща от богатия организационен живот, в който се оформяха бъдещите комунисти.

Писах все за първите два випуска, може би, защото трудностите, които те имаха, вълнуваха много и мен. Може би, защото заедно с тях и аз се изграждах като учител. А помалките — с тях беше по-лесно да се работи. Вече имахме опит. Знаех вече, че колкото учителят е по-близко до учени-

ка, колкото контактът е по-непосредствен, по-естествен, толкова резултатите са по-добри. Колкото в изпълнението на определена задача ученикът има решителен дял, толкова повече расте у него чувството за отговорност.

Сега пак срещам тези момичета и момчета, свързани с годините на моята младост. Всеки е развил своята индивидуалност. Но у всекиго откривам нещо от духа на училището — това, което ги свързва. То важи и за по-късно дошлите, за следващите випуски. Те са близки на първите не само защото са били на същите чинове, в същите класни стаи, в същата трапезария, но защото имат еднакво виждане. Тези ученици са вече любими артисти, политически и обществени ръководители, способни журналисти, дипломати, научни работници, учители, инженери, лекари — богата гама от професии. И те всички имат много общо, защото са запазили младежката си непринуденост, общителност, скромност и загриженост за съдбата на другаря си.

Преминали превала на трудностите, възпитаниците на Средното училище за чужди езици — Ловеч и техните учители остават завинаги духовно споени.

**ЕЛИСАВЕТА МУСЕВА, преподавател по френски в СУЧЕ. Завуч, сега старши преподавател в Академия на селскостопанските науки.**



## ПРИВИЛЕГИЯ — РАБОТНИЧЕСКИ ПРОИЗХОД

Неотдавна беше започнала учебната 1949—50 година. В час по биология някой от задния чин ме бутна и ми подаде измачкана изрезка от вестник: „Открива се гимназия за чужди езици в град Ловеч. . .“ Стори ми се далечно и недостъпно.

Колежаните с белите ръкавици и лъскавите смоли ми довчера се срещаха из улиците. Знаех, че само най-богатите могат да учат чужди езици. Погледът ми разсеяно се плъзгаше по печатните редове: „... френски... немски...английски...“ Следваше срок за подаване на документите и най-накрая:.... за нуждаещите ще бъдат осигурени стипендии.

Учителят продължаваше урока, но аз вече нищо не чувах. Мисълта ми тръгна към един непознат Ловеч, а в ушите ми рояк деца заговориха на чужди езици. Отново препрочитях изрезката и отново това последно изречение ме подемаше, подаваше ми ръка и повеждаше ту към Ловеч, ту към Париж. Дълго пътешествувах и изведнъж мисълта ме върна към къщи. Една сутеренна стая с два кревата, маса, три стола и печка. Парите не стигаха за хляб, а аз вече пътувах към Айфеловата кула. Знаех, че мама няма да ме спре, но ако каже, че няма пари да ми купи билет за влак до Ловеч? Ако ме помоли да не ѝ създавам допълнителни трудности?

На мама нищо не казах. Със сестра ми решихме да кандидатствувам и накрая ако ме приемат знаехме, че мама няма да се сърди.

Класната ми даде характеристика и сякаш по-възторжена и от мен самата ми каза: „Пожелавам ти успех!“ Същият ден сестра ми донесе половин страница от кариран лист, върху който беше написано на ръка с черно мастило:

„...произход — работнически, ...баща—комунист. Починал.“ Имаше печат със сърп и чук и по средата ОФ.

Най-трудно се добрах до свидетелството за съдимост. За пръв път ми се случваше да влизам в съдебната палата. В ръцете си стисках парите, които сестра ми беше отделила от стипендията. Каза ми, че сигурно ще ми трябват марки. Обиколих всички етажи, изчетох всички табели, но „свидетелство за съдимост“ никъде не прочетох. Най-сетне ме пратиха на втория етаж в дясно по средата на коридора. Влязох. Един чудноват човек с паднали на носа очила ме погледна и продължи да си пише. Стените до тавана бяха изградени със строени в редове дебели папки. Замълчах. Никога не бях виждала толкова много папки и такъв човек с един смешни черни сатенени широки полуръкави. Реших че пак съм сбъркала и в никакъв случай този страшен дядо не може да има нещо общо с моя Ловеч. И тъкмо се гласях да си вървя, когато гласът му ме спря:

— Какво има малката?

— Искам да уча в..., — объркано почнах да обяснявам и не можах да се сетя как се казваше това дете бях тръгнала да търся.

— Хубаво де — каза той, — ама тук не е училище, а съд.

Оттук се сетих за забравеното и успях вече да обясня какво точно искам, но когато чух, че мама трябва да напише заявление, стори ми се, че папките от лавицата заподскачаха и в очите ми напряха сълзи.

— Но моля ви, кажете как, мама не знае да пише...

Той добре намести очилата, които през цялото време висяха на върха на носа му, направи знак да приближа и то пна перодръжката в една голяма порцеланова мастилница. После ми даде и един бял лист, за да препиша всичко отново. Слушах го и ми се струваше, че съм попаднала в страниците на Андерсеновите приказки, но чак сега видях, че могат добър „старец“ съвсем не беше с бяла коса. На следващия ден влязох при него като при приятел, а накрая той стана на крака, стисна ми ръката и каза някак сериозно: „Пожелавам ти, успех!“

Подадох всичко това в Министерството на просветата и ми казаха, че ще съобщят с писмо, когато излязат резултатите.

Зачаках. То беше мъчително дълго. Знаех си, че писмото може и да се загуби и всеки ден след училище се впусках тичешком от Слатинския редут към площад „Славейков“.

В министерството все казваха; че няма още резултати. На връщане краката ми тежаха и си мислех дали пък това учи лице не е започнало вече, а пък на мен така ми казват, дали не са ме приели. И отново усещах студената влага и пушека на печката, която дълго трябваше да разпалвам. В главата ми пак напираше спомена за ония, надутите с белите ръкавици. Мразех ги.

Сестра ми, заета със своите изпити, забрави че съм кандидатствувала за училище за чужди езици, а майка ми, която „подписа“ молбата за съда, без да знае какво подписва, отрудена и угрижена, въобще не знаеше нищо за моите намерения.

В един мразовит януарски ден отново изкачих на един дъх четирите етажа на министерството. Познатата ми вече стая беше препълнена с хора, навярно родителите на кандидатствувашите в езиковото училище. Един човек беше разтворил папка със списъци и на казаните имена той все отговаряше: „не е приет“. Така втори, трети. Чаках си реда, а гласът режеше като с нож и никак не можех да проумея точно в този момент, че тук ще ме отделят от тези, които мразех, за да тръгна с първите. Главата ми беше празна. Изчезнаха в този фантастичен Ловеч, с който аз така заживях, и френският език и стремежът към онова далечно, неизвестно и жадувано. С ужас следях как ми идва редът и предусещах как всичко, което така силно желяех, така силно заобичах, щеше да се загуби в устата на този човек. Едва събрах кураж, за да си кажа името и когато чух, че съм приета, не повярвах. Не знам точно какво съм направила, но ръката ми затисна листа и зачетох сама, докато открия името си.

Приемането ми в езиковото училище беше много по-лесно, отколкото да си намеря куфар за предстоящото пътуване. Едва не си останах в София заради един куфар. Добре, че мама, след като ѝ стоварих такава бяла на главата, избута от бараката един мухлясъл плетен кош, голям колкото мен. В него сложихме юргана, та го позапълнихме.

Така постъпих в езиково училище. То нямаше още име. Беше първо и трудно. Зад нас бяха войната, битките... Не знаехме да стреляме. Растяхме с възторжения ритъм на първата пезилетка. Учехме и хвърляхме мостове към бъдещето; растяхме и едва чакахме да се влеем в живота, наречен „нов“, да му отдадем своята вяност.

Често се връщам на една и съща преценка. Говоря френски и като си спомня сутеренната стая, от която излязох, би трябвало това да е най-голямото, което съм придобила. Но сега, когато са изминали двадесет години от раздялата с класната стая, когато животът ни завъртя в сложния си механизъм, знам, че нашето първо училище ми даде нещо много по-голямо, трайно и сигурно.

**МАРИЯ БЪЧВАРОВА**  
II випуск — френски език  
(журналистка)

## НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО — УЧЕНИЕТО

В нашата динамична съвременност не остава много време за спомени. Но те нахлуват в нас с повод и без повод, свързват ни един с друг, обвързват миналото с настоящето, отварят път на бъдещето.

Какво да си спомним по случай 25-годишнината от основаването на СУЧЕ? Ние бяхме първите възпитаници на това училище. Тогава бяхме млади, а за младостта винаги е приятно да се спомня. Сега нашите деца са на тази възраст. Какво бихме могли да им разкажем?

Ние се събрахме в Ловеч от всички краища на страната, от градове и села. Отидохме с този вечен стремеж на човека към познанието. Искахме да научим повече от това, което се преподава в обикновените училища — да научим добре един език, да разширим кръгозора си, да бъдем полезни. Учебната подготовка на всеки един от нас беше различна както по езиците, така и по останалите предмети. Но и учителите и ние положихме упорит труд, докато под писмените работи вместо „извънредно много грешки по езика“, „непълно и неточно“ на доста ученици се появиха оценките „много добър“ или „отличен“, докато свикнем гладко, логично и художествено да се изразяваме както на български, така и на чуждия език, докато се „преборим“ с трудната математика и всички учебни предмети. Наистина, понякога ни се струваше, че учителите и възпитателите са много строги. Може би и на тях в някои моменти им се е струвало, че не сме достатъчно упорити или пък че сме невъзприемчиви. Но ние учехме много, дори започнаха да ни ограничават. Защото учехме деном и нощем, по мазета и тавани, дори и в банята. Трябваше да завършим подготовителния курс вместо за цяла година само за няколко месеца. Най-трудна беше тая първа година, понеже за кратко време трябваше

да усвоим основния речников фонд. Пишихме и повтаряхме всяка дума десетки пъти, защото трябваше да заучаваме по около 50—60 думи на ден. И после не беше лесно. Нали трябваше да овладяваме и другите предмети, а изучавахме повече от тях на съответния език. Държахме годишни изпити и пълна матура. На някои се отдаваха по-лесно едни предмети, на някои—други, но не подценявахме никой от тях. Дори по физкултура се занимавахме допълнително. Помагахме си един друг, помагаша ни и учителите и възпитателите, които не се ограничаваха с работното време, а винаги бяха сред нас. Никога не се отчайвахме и преодолявахме всички трудности. Завършихме с много добър успех. Нашите занимания не се побираха само в рамките на учебната програма. Намирахме време да участвуваме и в кръжоци, олимпиади, спортни състезания, художествена самодейност. Изучавахме марксизма-ленинизма. Откликнахме на призива да помогнем на строителството и през едно лято много от нас работиха в строителна бригада. Там трудът ни сближи още повече.

Условията ни в началото не бяха много добри. Храната ни не беше добра. Нямахме топла вода. Нямахме учебници. Но когато си в колектив от добри другари, негодите се понасят по-лесно. А и улисани в учението, ние почти не ги забелязахме. Много по-остро реагирахме на несправедливостите, на грозните постъпки. Нашата младежка непримиримост беше готова например да осъди развода на един от нашите преподаватели. Не се интересувахме от причините, за нас беше неприемлив факта, че едно семейство е разбито, че едно дете остава без баща.

Бяхме много млади, когато отидохме в Ловеч и нямахме ясно очертани навици и характери. Израснахме далеч от ежедневиите наставления на родителите, но затова пък много по-самостоятелни, решителни, волеви. Учителите и възпитателите бяха строги, вискателни, но справедливи и принципиални и ние не им се сърдехме. Но най-голяма роля изигра колективът, другарството и обичта помежду ни. Учителите почти незабелязано направляваха този колектив с много такт и умение.

Спонтанно възникваше съревнование между отделите по езици. Сред нас бяха преподаватели-чужденци — французи, немци, англичани, хайтани, а така се случи, че преподавателката ни по руски език беше рускиня. Създаден в такава „интернационална“ среда, нашият колектив съвсем не беше зат-

ворен в себе си и откликваше живо на събитията по света и у нас по онова време. Всяка вечер преди да заспим четяхме колективно пресата в спалните помещения. Пред строя в двора на училището ни съобщаваха последните новини от войната в Корея. Организирахме тържества по случай годишнини от създаването на Компартиите в западните страни. Четяхме и много художествена литература. Искрахме да научим не само чужд език, но да надникнем в културното наследство на другите народи, да научим повече за техния живот и борби. Интересувахме се най-вече от живота на младежите в другите страни. Книгите и вестниците не ни даваха достатъчно подробности, затова започнахме кореспонденция с млади хора от чужбина. Пишихме си чудесни, възторжени писма, изпълнени с мечти и пориви. Някои такива връзки продължават и до сега.

Струва ми се, че днес ние разгръщаме страниците на вестниците и следим с поглед колоните им с по-голямо нетърпение, отколкото всички останали, защото израстнахме в тази чудесна атмосфера. Вероятно тази е причината, която ни кара, когато сме в чужбина и минем случайно покрай клуб на Комунистическата партия, да изпитваме непреодолимото желание да влезем в него, да кажем „Здравейте, другари“, да се влеем в минаващите по улиците демонстрации, да кажем топла и окуражаваща дума на застаналия на тротоара пласьор на комунистическия орган, да пуснем монета в поднесената ни касичка за помощ за борещия се чилийски народ.

Минаха години от завършването на училището. Животът ни разпръсна, но винаги ни е мило да се видим, винаги сме готови да си помогнем един на друг и да си спомним ония чудесни години.

**АНТОАНЕТА ДАМЯНОВА**  
Първи випуск — френски отдел  
(инженер)



## КАТО НА ФИЛМОВА ЛЕНТА

Двадесет и пет години е все пак един не малък период от време в живота на човека, особено ако той е на около четиридесет години. Затова възпитаниците от първите випуски на Средното училище за чужди езици в град Ловеч могат с основание, а може би и с полускрито съжаление, да кажат, че трябва да поровят в паметта си, за да си припомнят онзи паметен ден на откриването.

За мен един от първите спомени, който изплува в съзнанието ми, бе първото събиране на учениците по паралелки. В определената класна стая за V-ти „а“ подготвителен клас по немски език се събирахме дълго, а за моя изненада аз все оставах единственото момче и се чувствавах някак неудобно. По едно време влязоха две майки на бъдещите ми съученички, които се развеселиха от моето „незавидно“ положение. „Виж!“ каза едната, сочейки с глава към мен, — Като петел в кошница... — превеждайки немския израз, който както научих по-късно се използва при подобни ситуации. И все пак бях спасен — в кошницата впоследствие се сместихме четири петли и с това установихме приличен баланс към тринадесетте създания от другия пол.

Веднага след комплектуването започна сериозно учение. Явно нямаше време за губене — за един срок трябваше да усвоим обемистия материал за целия подготвителен клас. За самото учение учениците обикновено или не си спомнят или спомените са толкова „сиви“, че се губят зад ярките краски на някой случаен епизод, който като правило е поне малко извън нормалното ученическо поведение. Струва ми се обаче, че за нас и особено за първите години, това не е точно така. Гимназията правеше първите си стъпки. Нямаше подходящи учебници, а подготовката трябваше да върви, казано на днешен език, с ускорени темпове. Едва по-късно

си давахме сметка, че нашите учители и ние сме участвали в едно необявено благородно социалистическо съревнование. Те — на базата на своя дългогодишен опит да създават ежедневно „учебници“, под формата на не дотам чегливите текстове, отпечатвани на циклостил, и ние — на базата на амбицията да усвояваме огромните порции „чужд“ материал.

На фона на това съревнование на преден план изпъкваше фигурата на нашия пръв учител и класен ръководител — другаря Николай Щамлер. Той бе строг и действително неуморен във вискателността си към нас. Когато неговото опитно око съзираше у някого от нас неразбиране или несигурност в преподавания материал, той намираще веднага друг вариант за обяснение и любезно питаше: „Сега разбра ли?“.

След последвалия утвърдителен отговор, на лицето на другаря Щамлер заиграваше лека усмивка и той питаше отново: „А какво разбра?“ . Нямаше начин за измъкване — трябваше не само да разбереш, но да убедиш другаря Щамлер, че правилно си разбрал и което не е по-малко важно, че вярно изразяваш на немски език това, което си разбрал. Затова може би и усмивката, която придружаваше въпроса, бе съвсем специфична — от една страна тя окуражаваше, а от друга като че ли искаше да каже: „Ха сега да те видя какво можеш, след като твърдиш, че всичко ти е ясно!“ . Затова въпросите „Сега разбра ли?“ и „А какво разбра?“ бяха станали така популярни в нашия клас, че ние ги използвахме като ученическа закачка помежду си с или без повод. А граматиката? Тази сложна, тежка и неособена приятна за изучаване немска граматика! И за това се грижеше другарят Щамлер. Той изработваше сам учебни помагала, които ни улесняваха много. Мисля, че и сега всеки от неговите ученици би издекламирал примерно предлозите, изискващи дателен падеж, по същия начин, както ги предаваше той — бързо, стегнато и ритмично, като мелодично стихотворение, което никога не се забравя.

Учението вървеше, съревнованието се печелеше и пансионът живееше пълнокръвен живот.

Първата спална стая, в която бях настанен, се намираще на последния етаж на средното здание от пансиона. В нея бяхме смесен мъжки тим от трите отдела. Това разбира се ни най-малко не ни пречеше да живеем заедно „пансионерски“ живот. Малките парчета хляб, които ни се полагаха по оскъдната купонна дажба, не бяха достатъчни да удовлетворяват вълчия апетит на подрастващия организъм и

трябваше да се търси изход. Не ни бе нужно дълго време, за да се ориентираме в конкретната обстановка и да установим, че на масите, на които се хранеха момичетата, оставаше по нещо. Веднага бе взето решение — установява се дежурство за мобилизиране на разкритите резерви хляб в столовата. И всеки ден един от тима на стаята се прикриваше в столовата след ядене и старателно обираше останалите късчета хляб от момичетата. След това в спалното помещение те се разпределяха по братски така, както и получаваните от време на време колетти с храна от родителите ни. Тези „сериозни“ занимания съвсем не ни лишаваха от хумор и закачки. Веднъж в нашата спалня попадна опаковката на вече изяден колет от съседното спално помещение. Не зная на кого хрумна щастливата идея да опаковаме неизползуваемите остатъци отново, да надпишем колета на някого от нашата стая и след това да се наслаждаваме на шегата. Жертвата бе незабавно избрана — Георги К., тъй като него го нямаше в момента. Аз и още един от тима изхвъркахме да търсим Гошо. Едва изслушал нашето радостно съобщение, че има колет, той летеше към спалнята, а ние съобщавахме подробности — че колетът е голям, в дървен сандък и не пропуснахме да получим потвърждение, че ще го ядем заедно. В спалнята, пред любопитните и нетърпеливо очакващи развързката погледи, Гошо разтвори колета и бръкна за да извади ценното съдържание. Първият пакет приличаше на грижливо опакована варена кокошка. Гошо разгърна внимателно хартията, за да види оглозганите кости, по които нямаше и помен от месо. Честното сърце на Гошо не изтрая — не можа да понесе обидата, та той с готовност би разделил колета с нас. От устата му се изтръгна само: „Магарета, изяли сте всичко!“ и полетя към кабинета на директора. След него се втурнахме и ние със съвсем не леката задача да го убедим, че колетът наистина не бе негов.

Като на филмова лента преминават през паметта многобройни случки от нашия съвместен „пансионерски живот“. Оживените спортни състезания по отдели, които протичаха много оспорвано, но приключваха като правило с победа по баскетбол на френския отдел, по волейбол на немския и по лека атлетика на английския отдел. Маршовите тренировки за манифестациите в града и традиционните песни на отделите „Югенд ервах“, „Май бони“ и „Алон-з-анфан“. Спонтанно възникващите по тези случаи певчески състезания, (които определяха характеристиката: „пансионът пее“),

се водеха ожесточено и до пресипване. Те се печелеха обикновено от немския отдел, но не поради наличие на особено мощни гърла, а благодарение на изключително удачния за случая припев на песента, в който преобладаваше съчетанието: „бау ауф, бау ауф, бау ауф...“ Нерядко френският и английският отдели признаваха победата, като възторжено се включваха в припева, пеейки с пълен глас: „бау-бау бау-бау...“

Течеше времето, минаваха сроковете и учебните години. Езикова основа, дадена ни от другаря Шамлер, бе разширена от усърдните преподаватели от ГДР другарите Копе, Бухвалд и Хофман. Те се включваха активно и в нашия извънкласен живот, с което внасяха повече колорит в ежедневието. Следващият ни класен ръководител, другарят Копе, положи например големи усилия, за да създаде у нас интерес и любов към музиката. Те обаче имаха само частичен успех; нашият клас пееше успешно масови песни, но никой не пожела да постъпи в Консерваторията.

В горните класове напрежението се превърли главно към предметите, преподавани от български учители — предстоеше ни пълна матура и сериозни приемни изпити в университета. Последният ни класен ръководител в СУЧЕ беше другарката Гълъбова. Спокойна, сдържана преподавателка, която умело разкриваше пред нас съкровищницата на българската литература. Наричахме я тайно между нас „маминка“. Не зная, защо, може би, защото реагираше по майчински на нашите ученически хитрини. Винаги, когато някой от нас, без да е чел урока правеше неимоверни усилия с красноречие да излезе от положението, тя въздъхваше и казваше спокойно и малко проточено „Глупости, О-о престани да ме отегчаваш!“

Мисля, че не ще преувелича, ако кажа че подобни топли чувства изпитвахме към почти всички наши преподаватели. И за да не бъде голословен ще издам още една тайна. Учителят по математика, другарят Петров, който ни пленяваше не само с постоянната си сърдечна усмивка, но и с често нагледно демонстриране на дескриптивната геометрия, при което включваше понякога освен двете ръце и по един долен крайник, наричахме гальовно „Вуйчото“.

Невъзможно е да се опише всичко, което паметта грижливо изроя от ученическия живот в пансиона. Невъзможно е обаче да си представим училището без нашия директор, другарят Георги Крлимечков. Имам чувството, че без него гимна-

зията като че ли не би съществувала или по-скоро би била всичко друго, но не и това, което тя бе в действителност. Той даваше облика на Средното училище за чужди езици не само като негов директор, но като строг педагог, който се налагаше със своя авторитет и като опитен партиен деятел, който умело насочваше живота на нашата младежка организация. И за да запазя шеговития тон на спомените, бих казал за него, че той има определени заслуги пред учениците си и в областта на танцовото изкуство. Ние никога небихме могли да танцуваме така хубаво валс, ако той разрешаваше да танцуваме танго на нашите ученически празненства

Ловеч! И той за нас е част от гимназията, дори неин синоним в нашите разговори. „Учили сме заедно в Ловеч“ — за нас това просто значи, че сме от „Езиковата гимназия“. Обяснението е логично, макар и малко противоречиво. Трябва да си признаем, че когато строгият и все пак монотонен за ученическите ни представи живот в пансиона натежаваше, сме произнасяли това име без особен възторг. Но дори и в такива моменти, то е изразявало нещо положително — нашата взаимна свързаност. А що се отнася до самия град, едва ли някой от нас би могъл да недоволствува, че СУЧЕ е било именно в Ловеч. Романтичните калдаръмни улички, живописното разположение на пансиона, чудната гледка към река Осъм, покритият мост, Стратеш и старинният Вароша никога не ще избледнеят в нашите спомени. Чарът на Ловеч се допълва от уханието на люляците, от легендите за нашето близко и далечно минало — от стъпките на Васил Левски и Христо Кърпачев, които са отеквали отчетливо в нашето ученическо съзнание.

Животът отдавна ни разпръсна по неизброимите си друмища. И всеки от нас пое своя собствен път, запазвайки дълбоко в сърцето си едно малко кътче за Ловеч. Кътче, превърнало се в постоянен източник на топлина, която залива широките ни усмивки, когато животът кръстосва нашите пътища в случайни срещи с някой „съученик от Ловеч“. При това за нас тази дума има също специфичен смисъл — тя не говори, че обезателно сме учили в една паралелка, в един отдел или сме от един и същи випуск; тя изразява много повече — принадлежността ни към голямото и задружно семейство на Средното училище за чужди езици в Ловеч.

**ДИМИТЪР КАЛИНОВ**

I випуск — немски език

(Директор на Външно-търговска банка)



## НАЧАЛОТО БЕШЕ ТРУДНО

Ловеч, градът на Апостола. В мразовитата февруарска вечер студените сгради на бившия американски колеж ни погълнаха. Началото, като всяко начало, беше трудно — едно имаше, друго нямаше, но повечето нямаше. Казаха ни, че трябва да изучаваме английски език, защото страната ни има нужда от такива кадри. Колкото и парадоксално да звучи, но тогава, 1950 г., първата година на СУЧЕ за английски почти нямаше желаещи. Ние тогава бяхме влюбени в героизма на парижките комунари, в мелодичността на френския език и никак не можехме да си представим, как ще изучаваме този чужд далечен английски. За немски език имаше още по-малко кандидати .

Тогава в салона на гимназията директорът ни, др. Колимечков, с присъщия си педагогически такт и умение да говори убедително, ни обясняваше, че ние ще изучаваме езика на германските комунисти, езика на Ернст Телман и Вилхелм Пик, също на великите хуманисти — Гьоте и Шилер. А тези от нас, които ще бъдат в английски отдел ще изучават езика на английската революция, на английската работническа класа, също езика, на който пее Пол Робсън.

Събрахме се два осми подготвителни английски класа. Нашият беше „А“ клас. И започнахме от самото начало, по букваря, „Кейт, тейк а плейт“, с другарката Джумаданова и другарката Драйвър. Учихме упорито, въпреки лошите битови условия. Дори ставахме нощно време скришом от възпитателите да си подготвим уроците както трябва за следващия ден. Трудностите не идваха само от битовите условия. Те се криеха в нееднаквата ни предварителна подготовка по езика. За известна част от класа тя съществуваше; други, които дойдоха от София, повечето бяха учили, трети които са живели в чужбина с родителите си, направо разговаряха

с другаря <sup>с.м.</sup> Драйвър. В този период от нашето обучение по английски език голяма роля изигра др. Джумаданова. Тя ясно съзнаваше различното ниво на училищата и полагаше големи усилия за начинаещите. Организираше мощни часове, допълнителни занимания, разговор по теми, игри на езика и др. Тя беше навсякъде сред нас — в спалните ни, в стола, на двора, на разходките из околностите на града, и все ни говореше на английски.

Минавахме клас след клас. Всяка учебна година завършвахме със задължителен изпит по всички по-важни дисциплини, докато стигнахме до матурата — „Четвъртата височина“ на всички.

Само след около 20 дни бяха приемните изпити в университета. Трябва да кажа, че на тях се представихме подготвени и всички станахме студенти. Не че тогава в университетите изискванията са били по-малки. Спомням си, че в деня на изпита по история в университета пред една аудитория чакахме много момчета и момичета, всички кандидат студенти. Тези, които не бяха от нашето училище, живо се интересуваха колко сме от Ловеч и най-настойчиво ни молиха да се явят преди нас, защото ще завишим „мърника“ на комисията

За да се подготвим така добре за приемните изпити в университета, без частни уроци и помощни курсове, това значи, че ние сме имали превъзходни учители, които много са изискували от нас и много са ни дали от себе си. Такива бяха: нашият класен ръководител и преподавател по български език и литература др. Андрейчев; по математика — др. Петров; по руски — др. Антонина Губа; по история — др. Христов; по английски език — др. Драйвър, др. Спасов и др. Това беше едно съзвездие от специалисти — педагози, което ние никога няма да забравим. Спомняме си за нашите разгорещени спорове в час по литература с др. Андрейчев. До прималяване спорехме дали Евгений Онегин е излишен човек за своето време; ако Инсаров беше останал жив, какъв е щял да стане, ако Вапцаров беше син на по-голям народ от българския, щеше ли да бъде по-известен в света от Маяковски; ако Ботев беше останал жив, щеше ли да промени своята идеология.

Незабравимо ще остане и нашето проникване в гениалното творчество на Шекспир. С др. Драйвър ние хорово четяхме откъси от „Магбет“, „Юлий Цезар“, „Сън в лятна нощ“ и изучавахме наизуст най-известния монолог на Хамлет „Да бъдеш или да не бъдеш...“ Толкова се вживявахме

в куплетите на „Чайлд Харолд“, сякаш и ние се носехме с кораба над сините вълни, сякаш и ние се прощавахме с родните брегове. Любопитно пристигахме на утопичния остров на Томас Мор и пак се завръщахме, защото за нас много по-ярко светеше „Сърцето на Данко“, отколкото шедьоврите на всяка друга литература в света. Ние лягахме и ставахме с томове на Горки, с поемите на Пушкин и Лермонтов, издувахме чантите си с „Тихия дожд“, „Млада Гвардия“ и „Как се каляваше стоманата“. Героите на Драйзер ни интересуваха, чрез тях ние навлизахме в една непозната за нас действителност, но много повече ни увличаше съдбата на Павел Корчагин, отколкото на Джени Герхард; много повече ни трогваше героизмът на съветските хора през войната, отколкото страданието на негрите от „Чичо Томовата колиба“. Голяма част от руската и съветска литература четяхме в оригинал. Др. Губа, владееща до съвършенство руски език винаги стоеше близо до учениците и с това ни увличаше. Нямаше ученик, който да не обича руски език и който да не се е опитал да прочете нещо в оригинал.

Но над цялостната дейност в училището, като всеобхващаща величина се издигаше образът на директора ни др. Колимечков. Превъзходен педагог, строг но тактичен, високо културен, принципен и човечен, той беше нъплъщение на учителя при комунистическото общество. Той никога не пишеше докладите си, а винаги говореше, като си служеше с примери от българската и съветската литература. Ние се възхищавахме на изискания му стил и на голямата му култура.

Случи ми се да срещна др. Колимечков през 1974 година на Първи май във Вършец, където той възстановяваше здравето си. Разговаряхме цели три часа и все за нашето училище. Още чувам думите му: „Аз-някога ви се карах, че ставахте нощно време да учите, наметнати с одеялата, по коридорите, на таваните и на други неподходящи места в пансиона, но същевременно аз ви се възхищавах. Вие бяхте истински ученици и аз ви вярвах. Разчитах на вас във всяко мое начинание. Тогава ми беше много по-лесно да се справям с вас, отколкото с останалите проблеми в гимназията и пансиона“. И той беше много доволен, че някогашните истински ученици сега са станали истински хора.

Другото, което ни помагаше и което се изграждаше едновременно с нас, пр-точно, което ние сами изграждахме, беше колективът — нашият ученически комсомолски колектив, без който едва ли би могъл да живее човек в пансион, да ле-

че от родителите и семейството си. С еднаква сила ние се критикувахме помежду си. Учителите също имаха еднакво отношение към нас. Разпоредбите на училището и решенията на комсомолската организация бяха задължение за всички ни: Облагодетелствуван и пренебрегнати нямаше. На всички еднакво се раздаваше, от всички еднакво се изискваше. Ние бяхме един малък хомогенен колектив. Така беше и с останалите класове в гимназията. Ето един пример за колективния дух. В онези следвоенни години, когато храната в столовата стигаше да задоволи само първичния ни глад и домакинят бай Цанко се чудеше с какво да ни нахрани, ние момичетата от нашия клас решихме заедно да ядем колетите, които получавахме от родителите си. Не всички деца получаваха колети, но ние делеяхме всичко по равно. Така си създадохме навика да мислям и за другарите си, не само за себе си.

Колективът беше този, който ни помагаше във всичко. Благодарение на него ние се справяхме успешно в учебната работа в по онези предмети, по които „не ни вървеше“. Така всички овладяваха материала по английски език, „математиците“ се научиха да развиват хубави теми по литература, а „литераторите“ решаваха трудните задачи по алгебра и геометрия. Не става въпрос за преписване, а за безкористната другарска помощ. Ние си влияехме един на друг, увеличахме се в своите общи желания, в своите хрумвания, но винаги в центъра на всяко начинание е имало една чиста, хубава идеяност.

Спомням си, че след като гледахме филма за Зоя Космодемьянская, всяка от нас искаше да бъде като нея — естествен стремеж на младостта да подражава на съвременния герой. Това, че трябва да се учим най-добре да сме дисциплинирани и т. н. се разбираше от самосебе си. Ние просто искахме по външност да сме като Зоя. И какво направихме? Веднага решихме до една да си острижем косите късо. Така паднаха тежките дебели плитки на Стефка, бухнали и черни като бразди от угари, които по-късно Мара Чапанова залепи на косата си. Ние не пожалихме русите меки коси и на Симеонка, които пък веднага си привърза Бистра Ташева и така ходи на манифестация в града Отряза плитките си и Мария, златисто-червеникави като вплетени житни ръкойки. Окастрихме и моите романтични къдри. Не зная дали сме приличали на Зоя. Едва ли. Не вярвам и да сме били похубави от предишния ден, защото класната ни, др. Драйвър.

беше неприятно изненадана от гледката — цял клас момичета с къси коси, с оголени уши и вратлета, които приличаха на момчета — и сърдите отсече, че сме направили „шийп шивринг“ стригането на овцете в Англия в началото на индустриалната революция, когато обработваемата земя била превърната в пасбища).

Но ние бяхме доволни от себе си. Нашият кумир беше комсомолката Зоя и ние се стремяхме към нейния образ. По това време и към нас вече се търкаляха по етера първите джазови резове на западната музика, но някак си, ние не бяхме уязвими, независимо от това, че учехме и вече знаехме „тежкия“ език. Бронята, която особеностите на времето и здравето комунистическо възпитание ни бяха създали, не се пробиваше с нищо. Събитията и хората правеха времето, а то извайваше нас. Та ние още не можехме да се нарадваме на майките и бащите си, току-що върнали се от партизанските битки по домовете, току-що излезли от фашистките затвори и не можехме да прежалим онези, които не се върнаха.

Нашата вяра в комунистическото бъдеще на България беше и си остана непоклатима завинаги. За всичко това ние благодарим на нашите прекрасни учители и на комсомолския ни колектив, които ни помагаша да се изградим като положителни личности в нашето социалистическо общество.

**ИОНКА ВЪЛЕВА**

**II випуск, английски език  
(преводч)**



## ИЗПИТЪТ МОБИЛИЗИРА

Когато говорим за онези далечни години, прекарани в Ловеч, често казваме: „спомням си“. Това сега е напълно естествено — повече от 20 години изминаха откакто завършихме гимназията и 25 години от незабравимата дата на нейното създаване — 15. II. 50 г.

По средата на учебната година ние напуснахме родните места, другарите и гимназиите които бяхме обикнали, за да създадем за пръв път в нашата страна социалистическа гимназия за западни езици. Сами неясно съзнавахме, че поставяме началото не само на една гимназия.

Само няколко години след като посрещнахме нашите бащи и братя от партизанските отряди, от затворите и концлагерите, трябваше отново да се разделим с тях. Новата раздяла естествено не криеше опасности, но всяка раздяла с близките е тежко изпитание. Спомням си, че никой от нас не е хленчил. Нашият колектив се превърна за нас в семейство. Може би затова и 20 години по-късно ние се чувстваме повече от съученици. Когато непосветени хора наблюдават нашите случайни срещи се питат: „братя ли са, сестри ли са, не си приличат, а са като братя!“

След първата пролетна ваканция пансионът ни козически особено обновен. Потънал в зеленина и слънце той беше станал почти приятен за окото. Най-буйна беше тревата в южната надина на двора, непосредствено пред стената откъдето се откриваше изглед към цялото „величие“ на местната планина Стратеш. Ние още не подозирахме, че дълги часове ще бъдем приковани върху тази трева, зубрейки правилата на една от трите западни граматики, готвейки се за първия изпит на първата гимназия с преподаване на чужди езици.

Успяхме да се порадваме на пролетната магия на приро-

дата само няколко безобидни дни. Спомням си как веднъж след вечеря др. Колимечков събра спешно ученическия комитет на кратко заседание. Според неговите думи трябваше да се подготви колективът да приеме спокойно новината за едно тежко и крайно важно изпитание — изпит по съответния език, за да получи всеки право да продължи следващата година. Така учебната година се удължаваше. Нашите възражения бяха твърде наивни — изтъкнахме че сме много изморени и даже ваканцията малко ни е помогнала. Трябваше по-добре да се храним. Разбрахме, че особено девойките, често оставят храната си, с което огорчават нашия готвач. Ние по-късно констатирахме, че бай Колю сериозно се е обидил и в знак на протест престана да вечеря. И все по-често обядваше в градския ресторант.

Направихме си съответните изводи Някои си спомни за Макаренко и в трапезарията се появи лозунг: „Да не пискаме“. Започнахме усилено да се храним и четем и с радост констатирахме, че сме способни да се справяме със задачите. Бай Колю продължаваше да се храни в градския ресторант, да хвали кухнята си и да се оплаква от дежурните класове, че лошо чистили спанака и картофите. Най-силно, бай Колю, се съдеше на колетите, които слабо магаренце с малка количка всеки ден докарваше.

— Колетите — казваше той — развалят вкуса на учениците и те не могат да оценят моята кухня.

Ние не търсихме виновни. Четяхме за изпита даже през нощта. Учителите често идваха да загасят светлината в някоя от спалните или някъде на тавана и да подгонят непослушните ученици, надвесени над граматиката след полунощ. Някои четяха и в строя, докато класът се вмъкне по тясната стълбичка в трапезарията, дори докато се разнасяше храната. Четяхме след вечеря, по здрач, разхождайки се по вече изтъпканата трева на двора.

Когато свършиха изпитите, учителите констатираха за своё голямо учудване, че безпогрешно биха сложили същите оценки на своите ученици и без изпит. Питяхме, защо беше нужен този изпит, отговориха ни, че изпитът мобилизира. Отговорът беше авторитетен и неоспорим.

**РАДИ ДОНЧЕВ**  
I випуск — френски език  
(инженер)

## ИЗБОРЪТ

В паметта ми изплуват мигове, когато в есента на 1950 година гимназията за втори път отваряше вратите си за щастливците, издържали конкурсния изпит. С какво вълнение и трепет се очакваше първия учебен час. С отворени от учудване уста наблюдавахме как учениците, завършили подготовителния клас, разговарят вече свободно по двора на пансиона с преподавателите чужденци — Осибал, Драйвър и Щамлер на френски, английски и немски. Струваше ни се, че ние след една учебна година няма да сме в състояние да разговарям така свободно на чужд език.

Подготовителните класове бяха събрани в театралния салон.

Директорът на гимназията — др. Колимечков разясни, че ще се сформират само немски и английски паралелки. Френски език нямаше да се изучава. Желаетелите да изучават немски език бяха само две момичета.

Другарят Колимечков говореше тихо, спокойно за необходимостта да се изучава немски език. Всички следяха думите му много внимателно, а той печелеше първите симпатии на учениците с дар-словото си. Колимечков запита едно високо чернооко момиче, което седеше на първия ред защо иска да учи английски. Отговорът последва веднага: „Защото искам да стана дипломатка“.

Избухна смях. Залата се развълнува. Събранieto завърши, но малко след това ни съобщиха, че директорът иска да разговаря с всеки поотделно по този въпрос.

И той убеди мнозина. Немски клас бе сформиран.

В първия ден ни се струваше, че най-големият проблем е изборът на език. През петте най-хубави години от нашата

радост ние трябваше да преодоляваме много други трудности. Но тук в Ловеч ние получихме закалката да се борим и побеждаваме трудностите в живота.

**МАРИЯ ДОЙЧЕВА**  
**III випуск — английски език**  
**(преводач)**

\* \* \*

Когато чуя думата „Ловеч“, виждам училището, Покрития мост, каруцата с топъл хляб и тичащите след нея ученици, гимнастическия салон, където тренирах под ръководството на др. Спиридонова, винаги усмихнатия „Гай“, нежната др. Мусева, строгия камарад Осибал. У мен се борят различни чувства: гордост, че съм се учила в СУЧЕ Ловеч, тъга, че всичко е минало, радост, когато срещна познат от гимназията. Особено радостна съм, когато науча, че ученици от гимназията се справят с отговорна работа в различни области на нашия живот. „Значи, — казвам си — добре са ни учили и възпитавали.“

Спомням си, пристигнахме с мама в Ловеч. Дотогава ме се блъх отделяла от семейството и изпитвах безпокойство. След като уреди формалностите, мама си замина. Стоях настрана от децата и, почувствувала се изоставена, заплаках. Имаше и друга причина. Бях решила да уча английски език, а ме разпределиха във френския отдел. Тогава при мен дойде др. Мусева, погали ме и ме успокои, като ми каза, че ще ме преместят. След като тя се отдалечи, до мен приближиха няколко момчета. Видяха ми се доста големи. Попитаха ме:

— Ти, момиченце, защо плачеш?

— Аз искам да уча английски език, а ме разпределиха за френски отдел, — им отговорих аз.

— Това ли била причината? — засмяха се те. — Ами ти знаеш ли, че нашият френски отдел има най-добрия отбор по волейбол и баскетбол?! Освен това имаме учители по всички предмети. И французи даже. Не плачи, а си остани в нашия отдел!

По-късно разбрах, че тези добри момчета се казват Коста, Банко, Йосиф и Резашки.

На другия ден отидох при др. Мусева и заявих, че оставам във **френски отдел**. Тя ме погледна недоумяващо и след това се усмихна.

**ЕМИЛИЯ НЕЦОВА**  
**VI випуск, френски език**  
**(преводач)**



## НИЕ БЯХМЕ ПЪРВИТЕ

Ние бяхме първият редовен курс на СУЧЕ. През август 1950 г. положихме първия приемен изпит. На мен се падна честта да избира измежду трите затворени плика този с темата за заветите на Георги Димитров към септетемирийчетата Хиляда тринадесетгодишни, събрани в софийската Първа мъжка гимназия, писаха с готовност и увереност върху белите листове, но само стотина от тях имаха щастието да прекрачат прага на гимназията с преподаване на чужди езици — Ловеч.

Попаднах в английския годготвителен клас „б“. Мечтите на нашите бащи се осъществяваха по времето на техните деца. Изпълни се желанието ми да прочета в оригинал настолната книга на Ленин — Джъксъндонския разказ „Любов към живота“, да участвувам в кръжока за изучаване на Комунистическия манифест на английски език, в кръжока по руска литература. С радост пригласях в хора на нашия класен колектив, когато под ръководството на преподавателката ни Бартлет изпълнявахме английски песни за „нашето“ радио. И до днес пазя подарената ми от първата ми учителка по английски др. Г. Драйвър нейна снимка, и до днес помня първите ѝ диктовки и възхитения ѝ смях, когато целия ни клас повтори като папагал след нея „вери гуууд...“ ✦ похвалата ѝ за нашето старание.

Ние наистина бяхме това, което днес се нарича „примерен“ клас: много добър колектив, с хубав успех в учението и с активна комсомолска дейност. Не липсваха, разбира се, ученически лудории, получавахме и забележки. Освен това имахме за първи класен ръководител др. Стоянов, най-младия комунист. Много мъчно ни беше, че следващият ни класен, др. Цанев, имаше неприятност заради нас. Бяхме нарисували картата на Великобритания на самата снежнобяла сте-

на не с молив, а с малки гвоздейчета и пак по същия начин отбелязали революционните вълнения в страната по време на Великата октомврийска революция. После се наложи колективно да „поправяме“ стената с тебешир. Петънцата по стената ни научиха да търсиме винаги съвета на нашия учител, на този българин или англичанин, който ни вдъхва доверие в самите нас и ни накара и до днес да се чувстваваме като негови ученици.

\* \* \*

Първият редовен курс на английския отдел завърши СУЧЕ през 1955 г. — годината, в която НРБ и редица социалистически страни получиха международно признание, като бяха приети за членове на ООН. Красотите на страната ни и нейните безспорни социални, икономически и културни успехи привлякоха безброй чужденци у нас. Тогава извършвахме първите си самостоятелни стъпки в живота, имахме първите срещи с чужденци. Първите трудни моменти, когато разбираш, че един чужд език не е достатъчен, че можеш да попаднеш в комично положение тогава, когато сгрешиш само една-две буквички. Така на една маса в сладкарницата на Златни пясъци бях заедно със съветски, английски, френски и аржентински гости. По случай рождения ми ден реших да ги почерпя със сладолед. Бях научила от речника тази дума на съответните езици и си спомням изненадата, недоумението по лицата на аржентинците, когато уверено им заявявах, че ще ядат „ла кукарача“. След дълги обяснения, откази и молби, каквито драматично отправиха към мен чрез поток испански думи и жестове, разбрах (от нескопосната рисунка на единия аржентинец), че това е някакъв вид хлеббарка или нещо подобно. Келнерът спаси положението, като донесе сладоледа, чието название на испански „куручо“ аз съм сгрешила под влияние на модерната по онова време песен „ла кукарача“.

След време, когато задълбочено трябваше да изучавам връзката между английската и българската литература, ми се наложи да работя в ГДР като преподавател по английски език. И пак се връщах в първите години в Ловеч, към скъпото училище, към наученото там, което ме вдъхнови да организирам шекспирово тържество на английски език. Бях горда, че в чужбина можех да работя без трудност, можех

да благодаря на нашите учители и възпитатели чрез моя труд.

Уверена съм, че по този начин днес благодарят всички възпитаници на нашето СУЧЕ: учителят или лекарят, артистът или литераторът, икономистът, политическият деец или държавникът, инженерът, министърът, народният представител или дипломатът. Благодарят тези, които имат удоволствието да четат в оригинал плодовете на маркисизма-ленинизма, да научават първи от чуждестранните вестници за живота и борбите на други народи, да ползуват с лекота чуждестранна научна литература, да обогатяват себе си и своите трудови колективи с постиженията на други страни, да помагат чрез преводаческия си труд, да се популяризират нашите достижения в чужбина, да разказват с гордост за нашия трудов народ, за нашата Българска комунистическа партия и нейната мъдра политика.

Ние, възпитаниците на СУЧЕ, благодарим и на нашите първи комсомолски ръководители от град Ловеч, които направляваха нашето развитие и сме радостни, че днес те са партийни, държавни ръководители, народни представители, като продължават да работят за разцвета на социалистическата ни страна.

Подготовката ни в СУЧЕ улесни следването ни в университета — у нас или чужбина. Тя ни дава възможност да се радваме пряко на изявения на чужд език глас на НРБ на международни формули, конгреси и конференции у нас или в чужбина, за сближаване с народите на други страни. Тя ни създава нови приятели, които четат в превод Конституцията на НРБ, решенията и декларациите на Народното събрание на НРБ, на нашите конгреси, верую на Ботев, червените стихове на Смирненски, вярата на Вапцаров. Тя ни прави годни за живота, като ни научи на колективен живот, като трансформира „аз“ в „ние“. Възпитаниците на СУЧЕ, днес сме твърдо за това „ние“, в което разгъваме своите творчески сили, упражняваме правата си на свободни граждани и се стремим да бъдем полезни на нашата социалистическа Родина.

**РЕНЕТА ЕМИЛОВА ПАСТАРМАДЖИЕВА**  
**III випуск — английски език**  
**(преводач)**



## КАЛЕНИ И БДИТЕЛНИ

В живота на хората най-често има нещо голямо и значимо, което слага своя отпечатък върху техния начин на мислене и действия. Сега, по повод на 25 годишнината от основаването на Средното училище за чужди езици, чийто продължител е Гимназията с преподаване на немски език „Ернст Телман“ в гр. Ловеч, ние, първите випусници, ровим из нашите спомени и даваме пред себе си отчет за изминатия път. Нашият голям, жизнерадостен и силен колектив на СУЧЕ предопредели в много голяма степен нашия мироглед, възпитание, образование, съдбата ни на отзивчиви, предали, с определено място в социалистическото ни общество хора.

Голяма роля в обществения живот на гимназията играеха идейно-политическата работа, разнообразните спортни прояви и патриотично възпитание, ръководени от един деен и самоотвержен учителски колектив и активен Ученически комитет. Упорито се търсеха и намираха такива форми на работа, които трябваше да бъдат здравата основа за сплотяване на девойки и младежи от различни части на страната. За тях най-характерното може би беше законното самочувствие, че са отличени от народната власт да бъдат първите възпитаници на новооткритата, първа по рода си гимназия в България.

Създадената още в началото лектория, в която бяха привлечени за лектори политически и идейно най-будни наши съученици, допринесе много за усвояване на теорията на марксизма-ленинизма, даде стимул и образец за самообразование извън рамките на преките ни задачи да усвояваме упорито и търпеливо съответния език и учебен материал.

В целия град и Плевенски окръг бяха известни спортните постижения на възпитаниците на нашата гимназия, инду-

видуални и отборни, особено в областта на волейбола, баскетбола, леката атлетика, плуването, художествената и уредна гимнастика, шаха, ски и т. н. Не рядко наши съученици се състезаваха и на републиканско равнище, като Никола Николов, Александър Владков, Владилен Попов и др., а дамските и мъжките състави на отборите по уредна гимнастика няколко години поред бяха класирани за републиканските състезания.

Физкултурните олимпиади, които всяка година подготвяше нашата гимназия под ръководството на др. Спиридонова и др. Присадашки, се превръщаха във вълнуващ спектакъл не само за училището, но и за града.

Бих желал с няколко думи да спомена и за разнообразните прояви на патриотичното възпитание, в които почякога беше включван комсомолският актив, друг път група класове или пък цялата гимназия. „Вдигането под тревога“ с предварително набелязан сборен пункт в околностите на града, беше използвано за проверка на наличността на членската карта на ДСНМ у всеки един от нас. В стройпо организирана охрана на гимназията в навечерието на републиканските празници вземаха участие голям брой активисти и активистки. Но най-внушителни и масови по своя характер бяха нощните и дневни походи „По стъпките на партизанта“, които организирахме много старателно, с челни групи, проучващи маршрута по отделни лъчеви направления. Успешното обединяване на всички „лъчове на движение“ на определен спорен пункт придружаваше бурна радост и задоволство от добре изпълнената задача.

И все още, след толкова години, с трепет прелиствам страници на книги, на които в началото красиво е написано: „За активно участие в обществения живот на гимназията, награждава се . . . . .“

**ДИМИТЪР ТОНЧЕВ ИВАНОВ**

II випуск, немски език

(проводач)

## НА БРИГАДА ВЪВ ВАРНА

През 1952 год. ЦК на ДСНМ призова учащата се младеж за масово и активно участие в строителството през лятната ваканция. Сбъдна се мечтата на много комсомолци от нашето поколение да влеят силите си в бригадирското движение, за което само бяхме слушали от по-възрастните участници в бригадите през 1946—1950 год. (ж. п. линия Перник — Волюяк, Хаинбоазкия проход, язовир „Ал. Стамболийски, ТЕЦ Надежда“ и др.) Ентусиазираше ни също фактът, че ще образуваме първата младежка бригада на СУЧЕ, че на нас, комсомолските активисти ни се възлагат отговорни задачи по строителството в корабостроителницата и изграждането основите на Нахимовското училище в гр. Сталин (сега Варна). След почти десетмесечно откъсване от родители, братя, сестри, близки, след голямото напрежение от учебните занятия в изучаването на чужди езици, четиридесет ученици и ученички се лишиха от лятната ваканция, от привлекателните красоти на черноморските и планински курорти и в продължение на 45 дни отдадоха своя доброволен труд. Бъркахме бетон, копаехме основите на Нахимовското училище и ги заливахме с него, пренасяхме тежки греди и строителни материали.

Представете си — в горещите юлски дни, когато посетителите на Варна се ползват от благодата на Варненския плаж и лазурното Черно море, бригадирите от СУЧЕ маршируват с бодра стъпка и песен, в работно облекло по улиците на града, хранят се пак на столови „казан“, спят на нарове в две неудобни помещавания. В приятните вечерни часове, когато почиващите млади хора се разхождат, загорели от слънцето, овежени от морската вода, тези четиридесет девойки и младежи се строяват на обекта, за да работят изпълнението на нормите, да изслушат от щаба на бригада-

та критика за неизпълнени задачи, да получат наказния или похвали и да чуят разпорежданията за следващия ден.

И въпреки всички трудности, едва ли има член на бригадата, който да не е скътал в някое кътче на сърцето си спомена от свето първо участие в строителна бригада, гордостта от това, че е допринесъл с нещо конкретно за изграждането на социалистическа България. Има ли член на нашата бригада, който сега на път за курортите „Дружба“, „Златни пясъци“, „Албена“, минавайки по красивата автострада на Варна, да не обърне поглед към Нахимовското училище и да не заяви с чувство на гордост: „Нашата бригада положи основите на тази сграда!“? Може би повече неща могат да си припомнят семействата на Тапя и Георги Късови, Наталия и Никола Николови, Владилен и Живка Попови. Кой знае за някои от тях дали тази бригада и неделните дни на отмора не са причина да бъдат сега те семейства?!

Важното, което трябва да се подчертае, е обстоятелството, че бригадата в гр. Варна показва готовността на младежите и девойките от СУЧЕ на дело да участвуват в изграждането на нашата социалистическа Родина. Те създадоха здрав колектив и сформираха у себе си някои много необходими трудови качества: чувство на отговорност, воля и амбицията за преодоляване на трудностите, другарство, всеотдайност. Тази първа наша бригада доказа още веднъж, че в СУЧЕ се обучават действително деца на работници и селяни на прогресивната интелигенция, които бяха готови и са готови да се отзоват на всеки повик на нашата Партия и Правителство.

**Никола НИКОЛОВ (бивш командир на бригадата)**

**II випуск, немски език**

**(сега инженер и преводач)**

## БЛАГОДАРЯ НА МОИТЕ УЧИТЕЛИ

Студен февруарски ден. На перона на софийската гара е особено оживено. Вниманието на всички пътници по посока София — Варна е привлечено от голяма група ученици, за които е отделен специален вагон. Кой са те? Защо са така възбудени? На екскурзия ли отиват? Малко бяха тези, които можах да разбера, че това са стоте щастливци от софийските училища, приети в новооткритото лично по предложение на Васил Коларов СРЕДНО УЧИЛИЩЕ ЗА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ в гр. Ловеч.

Трудно е сега, след 25 години, да предам всички чувства, които са ме вълнували и вълнуваха съучениците ми тогава. Но ясно изникна в съзнанието ми фактът, че ние изведнъж станахме близки, макар че едвам се познавахме.

И винаги, когато спомените ме връщат към онзи февруарски ден на 1950 г., когато се прибирам у дома след някоя „ловешка“ среща, у мен възниква въпросът: „Има ли друга такава гимназия, с такива традиции, с такава младежка организация, каквато бе нашата? Има ли други съученици, които така да се радват един на друг, когато се срещнат, да са са така близки, макар, че по време на обучението в Ловеч някои почти не са се познавали?“

Зная, че тези мои думи някому ще се сторят пресилени и дори нескромни, но съм уверена, че всички учители и ученици от онези години ще се съгласят с мен.

След много нови впечатления от пътуването и първата нощ, прекарана в „бетонното“ здание, на следващата сутрин ни събраха в салона на училищната сграда. В съзнанието ми се запечата краткото, но съдържателно слово на директора на СУЧЕ, др. Георги Колимечков. (Впрочем винаги всички негови доклади бяха кратки, но отразяваха основните и най-значими моменти от дейността на преподавателския и ученическият колектив).

Пред нас стоеше мъж на средна възраст, външно строг. Но камо този, който не е имал близък контакт с др. Колимечков, можеше да го счита за суров. В действителност той беше много човечен, сърдечен и отзивчив, с голяма ерудиция. Спомням си такъв случай: в подготвителния клас имаме съученичка Агна Гацова. Беше умна, но същевременно буйна. Увлечаше се по баскетбола. Един ден по време на занимания (а тогава беше забранено да вършим друго освен подготовката на уроците), Агна беше излязла да играе баскетбол. Случайно оттам минал др. Колимечков, видял я, казал ѝ да отиде в дирекцията. Когато Агна ни съобщи това, всички ние, двадесет и пет девойки, изпаднахме в ужас. Очаквахме наказание. Докато Агна беше там, „стигнахме палци“ и съвсем забравихме за уроците. След около час тя се върна, но вместо очакваните сълзи, на лицето ѝ грееше усмивка. Ние недоумявахме, а тя не намираше думи да изрази възхищението си от него, от „прекалено строгия директор“. „Какъв човек, какъв сърдечен човек!“ — мълвеше Агна. — „Вместо да ми иска обяснения, той ме попита дали имам нужда от нещо, как съм с успеха, пише ли баща ми (майката на Агна бе починала няколко години по-рано) и дори не ми намекна за недисциплинираната проява“.

По-късно самата аз много пъти съм имала възможност да се уверя, че зад външната суровост на др. Колимечков се крие едно голямо човешко сърце.

Бих искала да споделя мисли за нашата младежка организация и по-специално за културно-масовата работа, за която като член на УК отговарях в продължение на две години.

В подготовката на първия голям за нас градски фестивал на художествената самодейност, главен дял имаше Лада Панева. Чудесно изграденият монтаж, хубавите песни, раздвижената сцена — всичко беше така хармонично, изпълнено с такъв възторг и ентузиазъм, че с право ни беше присъдено първото място. С песни се върнахме до „пансиона“ (както обикновено наричавме гимназията). По улиците на Ловеч зазвуча „Интернационалът“ на френски, немски и английски език. Това беше песента, която най-често пеехме при излизане в града. Тя огласяше улиците, а ловчалини се появяваха на прозорците и вратите с думите: „Сучетата минават“. Това „сучетата“ биваше произнасяно с усмивка, сърдечно. Но имаше и такива поклонници на бившия американски колеж, които виждаха в нас „комунистически вълчета“, както ни

бе нарекло радио „Свободна Европа“. По това време Ловеч бе малко, китно провинциално градче, в рамките на Плевенски окръг, известно най-вече със своите люляци и музикални традиции. Наличието на единствената в България Гимназия с преподаване на чужди езици изпълваше с гордост сърцата на повечето негови жители.

На следващите фестивали представянето ни беше още по-сполучливо. Особено работеше драмсъставът под ръководството на преподавателя по български език др. Андрейчев и на нашите съученици Лада Панева и Йорданка Юркова. В неговите редове направиха първите си стъпки като режисьори и артисти Христо Кръчмаров, Павел Павлов, Лада Панева, Кристина Тошева, Мария Хаджийска, Банко Банков, Мара Чапанова, Цветана Енева, Борислава Кузманова, Димитър Жеков и други. С нетърпение се очакваха съботните „Стършели“, които отразяваха сценки от нашия пенсионерски живот.

Не мога да не спомена за чудесната украса, която се изготвяше под ръководството на Виолета Попова и с дейното участие на най-добрите ни художници Жанета Захариева и Александър Бурнев. Украсата беше не само изработена с голямо художествено майсторство, но бе изпълнена с високо идейно съдържание.

По време на пребиваването ни в Ловеч създадохме някои традиции, които за съжаление, след преместването на френски и английски отдели във Варна и София, са били изоставени. Така например новогодишната вечер се организираше от XI клас. Никога няма да забравя новогодишното тържество, което подготвихме ние — учениците от първия випуск. То се проведе в стола. Украсата беше много пищна. Входът представляваше снежна преспа. Таванът бе осеян със снежинки. Имаше много изненади. Пяхме, танцувахме, а чувството, че това беше последната ученическа Нова година, ни натъжаваше и едновременно правеше горди, защото ние първи щяхме да отидем там, където ни очакваха.

Още много неща могат да се разкажат за СУЧЕ, за вечерните походи с проверки как се съхраняват членските карти, за трудовите бригади, за бригадата във Варна, за чудесните инициативи, които провеждахме сами, без да се иска това от нас. Най-голям дял за разнообразната комсомолска дейност имаха ученическите организатори Николай Иванов и Мою Генсв.

Не може да се говори за СУЧЕ без да се изтъкне, че

заслугата за изграждането му като образцово учебно заведение принадлежи преди всичко на директора др. Георги Кюлимечков, на преподавателите и възпитателите. Всички тях ние дълбоко уважаваме и обичаме, на всички сме признателни, всички са допринесли за нашето оформяне като добри граждани

Бих искала да спомена за големия авторитет, който имаха др. Николай Щамлер, уважаван от всички, др. Елисавета Мусева, с нейната голяма отзивчивост и сърдечност, др. Янакиева, др. Гълъбова, който учениците от нейния XI клас, а и ние наричаме „маминка“ (това название е по-красноречиво от всякакви думи, колкото и силни да са те), др. Синигерска, която ни накара да обикнем френския език и ни даде такава солидна основа, че на следващата година преподавателите-чужденци недоумяваха как е възможно да се научи така добре френски език само за четири месеца; др. Джумаданова, която намираше общ език с всеки ученик; др. Йорданов — един от най-обичаните учители.

Не по-малко сме задължени и на учителите-чужденци, които напуснаха удобствата си, за да дойдат в малката и изостанала тогава едвам съвзела се от войната, България. Никога няма да избледнеят чувствата, които ни вълнуваха, когато за първи път ги видяхме и особено когато за първи път ги чухме да говорят на езика, който изучавахме. Първата чужденка, пристигнала за откриването на СУЧЕ, беше другарката Драйвър, която работеше неуморно със своите ученици в клас и извън клас, въпреки напредналата си възраст. По-късно посрещнахме др. др. Осибал, Гайар, Фуше, Айлад, Копе, Бухвалд, семейство Хантър. Всички те, дошли с известно предубеждение, не веднъж изразяваха възхищението си от интелигентните млади хора, които не само добре усвояваха чуждия език, но изявяваха талантите си в областта на художествената самодейност и спорта.

Нека тези, които четат моите мисли, не остават с впечатление, че съм искала да обрисувам съучениците си като идеални младежи без слабости, защото и ние допускахме грешки и ние лудувахме, понякога създавахме ядове на преподавателите и възпитателите си. И ако тогава ни е било неприятно и не сме приемали забележките им, ако не винаги сме схващали доброто намерение вложено в тях, то днес, когато сме родители и възпитатели, разбираме колко основателни са били те.

Накрая, бих искала да благодаря на моите учители, за това, че ме накараха да обикна тяхната професия, която стана и моя професия

**НАТАЛИЯ КАЛЪПОВА-НИКОЛОВА**  
I випуск — френски език  
(преподавател по френски)



## КАКВИ БЯХМЕ

### Активни политически

Годините, през които учехме в Средното училище за чужди езици, бяха години на революционен ентузиазъм, който определено ни влияеше. Възпитателната работа на младежката организация спомогаше за развиване на революционна бдителност у всеки от нас. Активно посрещяхме всички партийни и младежки конгреси. Наше дело бе усилената охрана на гимназията и на някои други обекти.

Така например през зимата на 1952 г. трябваше да дежурим на патрулни двойки около гимназията и по секретни постове. Спомням си, че беше много студено, някъде около 15 градуса под нулата. По време на това дежурство на мен се падна да бъда на секретен пост в кочината до банята. В предварителните инструкции, които ми бяха далели, ми бе казано да стоя там два часа без да давам признак на живот. Аз се постарах да изпълня указанията и в края на определеното време... бях замръзнал. Друг път, заедно с другари от нашия клас обикаляхме района, където бяха разположени трапезарията и жилищните помещения.

Имаше случаи, когато учениците от нашата гимназия ходеха на помощ да гасят пожари в близките села. Понякога, когато спираше електрическият ток, тръгвахме да търсим диверсантите, които са го прекъснали. Но, естествено, не ги намирахме.

### Дейни спортисти

Когато гимназията с преподаване на чужди езици беше открита първите пристигнали там намериха две игрища: едно циментово баскетболно и едно прашно волейболно. Бяха

създадени секции по различни видове спорт: атлетика, гимнастика, баскетбол, волейбол, плуване, футбол.

През 1951 г. участниците в представителния волейболен отбор решиха да си направят ново волейболно игрище, това на което сега се играе. Тогава ние не разполагахме със средства да платим строежа и работехме сутрин рано от 5 часа до закуска и след обед през свободното от задължителни занимания време. Изкопахме цялото игрище, след това тикахме с ръце една конска каруца, която пълнихме със сгурия за застилане на игрището, карахме пясък и го посипвахме отгоре. Накрая поливахме и валирахме. Когато всичко беше готово, нашата радост беше голяма. Игрището беше открито официално със състезания по волейбол и баскетбол между отделите. Те станаха традиция за гимназията. Когато се провеждаха тези състезания, винаги имаше много зрители. Те се държаха така, както става на големи състезания: свиркане, викане и то такава, че целият град разбираше за събитието в нашата гимназия.

### Добри артисти

През учебната 1953-54 г., когато бяхме в IX клас, Учкочът при гимназията организира редовния преглед на художествената самодейност сред младежките дружества. Всяко едно трябваше да подготви самостоятелна програма, с която да се представи пред цялото училище. Даваше се възможност за обединяване на по-малките дружества.

Закипя работа по фестивала: определяха се програмите, издирваха се неизвестните таланти във всеки колектив. Подготовката се водеше в пълна тайна.

Нашите девети класове създадоха една зрободевна политическа пиеска със заглавие „Цирк Америка“. Тя беше посветена на ярко изразената хегемония на САЩ в капиталистическия свят. Трездрата въпроса за отношенията между САЩ и техните сателити — Англия, Франция, Италия, Турция. Всяка страна беше представена от някоя политическа личност или национален образ: САЩ от чичо Сам, Англия от Британския лъв, Италия от де Гаспери, Франция от Ги Моле, Турция от министъра на външните работи Ялчън. В нашето дружество родите бяха разпределени както следва: чичо Сам — Христо Кръчмаров, Ялчън — Средко Цветанов, де Гаспери — Солмон Бенун, Ги Моле — Манол Златков, Британския лъв — Здравец Милчев. В „Цирк Америка“ не се го-

вореше, а се пееше, като написаният текст се изпълняваше по известни национални мелодии.

Подготовката на програмата се ръководеше от Христо Кръчмаров, участник в драмсъстава на гимназията и човек „вещ“ в театралното изкуство. Негов активен помощник по музикалната част бе нашият незабравим Иван Белелиев, който акомпанираше на пианото и специално беше композирал две песни, изпълнени от нас на фестивала. (През 1956 г., при нещатен случай в Балатон загина нашият приятел — художник, композитор, пианист.)

В процеса на подготовката възникнаха различен род трудности. Някои от нас се стесняваха да излязат пред толкова голяма публика. Не винаги всеки „артист“ добре изпълняваше ролята си, което налагаше допълнителни репетиции. Трудности срещнахме и с облеклото на участниците в „Цирка“. За чичо Сам бяха нужни цилиндър и остра брадичка, за Британския лъв — шапка, патерици и брада. Голям проблем за нас беше как да запалим „гащите“ на Ялчън във връзка с участието на Турция в корейската война.

В навечерието на представлението всички участници силно се вълнуваха как ще си изнесат „ролите“, няма ли да се случи нещо непредвидено с облеклото и най-вече с грима. Това и стана — на чичо Сам брадата му „изневери“ и леко се размърда. Наложих да я придържа с ръка и той не можеше да си отваря широко устата. Брадата на Британския лъв имаше същата съдба и това наложи тя да се превързва с конец. Памукът на „гащите“ на Ялчън трудно бе запазен. „Спектакълът“ предизвика голям смях и бурни аплодисменти. В резултат, дружествата на деветите класове бяха обявени за победители на фестивала.

Р  
**ЗДАВЕЦ МИЛЧЕВ**  
III випуск — немски език  
(преподавател)



## РУСКАТА ПЕСЕН В СУЧЕ

Родителите ми силно желяеха да стана пианистка. Но един прекрасен февруарски ден, за добро или за зло, се озовах в ловешкото СУЧЕ. Край на ненавистните занимания по пиано! Училищният хор, който постоянно менеше състава си, имаше обаче нужда и от пианист.

Помните ли „Ой Днепро, Днепро, ты широк, могуч...“ Като сега чувам и виждам Таня от английски клас с дебелите черни плитки. Гласът ѝ — спокоен и дълбок, долбоки и сини очите ѝ... Фотографиите на спомена не се нуждаят от ретуш. И те няма да избледнеят в албума на паметта. Но може би тя не е пяла за Днепър? Все едно — милият ѝ глас звучи за мене в протяжна, широка, необхватна руска песен.

Руската песен... Когато сега по етера все по-често звучават руски песни от войната, където и да съм, мълквам — гърлото ми се свива. Мълча, слушам и се усмихвам. В такива моменти съм била в компания на съученици. Реакцията е същата — трудно обяснима за „непосветените“... Освен образите и представите, които събуждат тези незабравими песни у всеки един от нашето поколение, израсло в сянката на войната, те са ключ, отварящ един определен, само наш, тайник в паметта. Материализират се снежните вечери, когато, премръзнали, членовете на нашата агитка, обикаляхме в открити камиони из ловешките села, в читалищните и училищните салони изпълнявахме програма в чест на изборите. Нашите ПЪРВИ избори... И нашия не голям репертоар се състоеше главно от руски песни. Руски песни, които си пеехме в пансиона, за които не ни бяха нужни кой зае какви репетиции и спявки по щимове. Ние бяхме израсли с тези песни. Едва ли някой от нас би могъл да си даде сметка кога и как е започнал да си ги тананика. Атмосферата на нашето детство и юношество беше просмукана от тях.

Спойка и душа на нашата агитка беше акордеонът в ръцете на Сашо Бурнев и на Лили Недкова. В хора ни — само няколко хубави гласа и много ентузиазъм. Дори и пълните музикални инвалиди в такива върхови моменти усещат по нещо от Шаляпин в себе си. Бяхме ли добри? Едва ли. Не, сигурно не. Дали са ни слушали с удоволствие? Не зная, но вярвам, че е било така. Музикалната критика мълчи по този въпрос... А и младежкият възторг не е измежду категориите, с които тя борави. Но, убедена съм — импровизираната ни агитка не може да не е изиграла ролята си в ловешките села. Ние изпълнявахме нашите песни не с пресипналите си, премръзнали гърла — те идваха от сърцата ни. А пътят от сърце до сърце е най-краткият.

Те — руските песни — все още имат място в сърцата ни. И когато зазвучат по етера, ние замълчаваме и се усмихваме.

**ЕВЕЛИНА КУЮМДЖИЕВА**  
II випуск — френски език  
(журналистка)

## КАЗАЧОК С ГУМЕНИ БОТУШИ

Предстояха избори. Кампанията бе в своя разгар. Ентузиазирани бяхме и ние. Цеца репетираше весели народни песни. Буба рецитираше. Мурка пишеше лозунги. Останалите подготвихме танци. Предпочитахме казачока пред всички други. Импровизирахме стъпки от съветски танци, наблюдавани във филми. Илийката ни свиреше по слух. Постановчици и изпълнители бяхме всички. Оставаше да се набавят костюмите.

Както сега, така и тогава, учениците предпочитаха свежите пъстри дрешки пред униформите. И всяко момиче имаше по една разноцветна басмяна поличка. (За онова време на купонна система и това бе много.) Бялата блузка също не бе проблем. Пазехме в шкафчето по една за официален случай. Но ботушките? А може ли казачок без ботушки?! Някои имаха гумени — хубави, лъскави. И въпреки че не потракваха в танца, струваше ни се, че бяха също като ботушките на Маша или Катюша от последния гледан съветски филм. Измолвахме ги от щастливите собственички и бяха горди и радостни като деца. Само короните бяха пищни, съвсем като истински, макар изработени от картон и цветни лъскави хартии.

Така тръгнахме из селата... от едно във второ, в трето. А то — сняг до колене, студ. За да стигнем навреме, вървим направо, вместо по утъпканите селски пътища. Краката — мокри, ръцете — премръзнали, но песните и танците не спираха.

А там в селото, в опушено ниско салонче гори кюмбене. Събрали се хората около него, с грейнали очи. И радостта в погледите им и топлото, простичко, сърдечно „благодарим“ ни сгравяха.

Късно през нощта — отново в пансиона. А на сутринта—  
звънец, ведрина, училище. . . Отново делник изпълнен с труд.

**ХИЛДА ЩАМЛЕР**  
**IV** випуск, немски език  
учителка в Гимназията с преподаване  
на немски език София

## КАК СИ ИЗБРАХМЕ ПРОФЕСИЯ

Твърде незабелязано стигнахме „на жизненото поприще в средата“. Такава констатация буди мисли — някои от тях са и тъжни. Като че ли вчера бяха 50-те години, студентите ловешки зими, люляците... Когато косите почват да сребреят, спомените са вече много. И можем да ги разказваме безкрай, да ги отсвечяваме, доизмисляме, да се умиляваме от старите снимки, да въздишаме по безметежните дни. Това е неизбежно, за някои жизнено необходимо.

Ние отдаваме дължимото и на нашите учители. Вече сме достатъчно възрастни, за да осъзнаем онова, което са направили за нас. Не че досега не сме го правили. Никога не съм преставал да бъда благодарен на класния си ръководител Илия Балевски, въпреки че не бях най-добрият му ученик, меко казано. Не забравям и другарката Гълъбџава и всички учители, които ни предадоха своите знания. Те бяха всеотдайни и великодушни, мъдри и добри.

Някои от нас станаха артисти и режисьори. Имената им се споменават по афиши и екрани. За да станат такива се погрижиха именити професори, с много опит и знания. ВИТИЗ „Кръстю Сарафов“ им предостави години, сцени, публика.

Но преди професорите, преди телевизията и радиото, преди дипломата за висше образование се роди любовта към изкуството. И това стана в драматичния състав, ръководен от др. Андрейчев. Неговата страст към театъра зарази и нас.

Сигурно е уместно да се употребят топли думи на благодарност, да се разкаже спомен от представление, да се споменат не малък брой заглавия на играни пиеси, да се изредят имената на всички, преминали през драмсъстава на др. Андрейчев.

Простете, ако не го правя с достатъчно юбилеен тон. Ис-

ка ми се да кажа: Благодарим Ви, учителю Андрейчев, че ни дадохте професия, чрез която живеем, чрез която вдъхновено спомогаме да се извисява духовния ръст на нашия народ. Благодарим Ви.

**БАНКО БАНКОВ**  
V випуск френски език  
(артист)

## ЗА МАТЕМАТИКАТА И... ТЕАТЪРА

Толкова години са изминали от деня, в който хвърлих ученическата куртка, че това изглежда се е отразило пагубно на спомените ми от онова златно време.

Като че ли две неща са оставили най-дълбоки бразди в паметта ми: математиката и театърът. От математиката изпитвах ужасяващ страх като пред нещо свръхестествено, може би страха на първобитния дивак от светкавицата. Литературата пък беше сред най-обичните ми предмети. И въпреки това аз ѝ бях малко нещо оскърбен. На литературата, де. Защо ли? Защото както си четях един ден книга от любим автор, срещнах следната мисъл: „Математиката е единствената наука, която не допуска никакво лицемерие“. Представете си, това бе написано от ръката на Стендал, един от моите кумири по онова време. Ами сега?

И си казах: тогава тази наука заслужава да бъде изучена. А кой знае, може пък и да не е чак толкова сложна? Така всеки ден започнах да си давам обещания, че от следващия ще се заема с нея както трябва. И, разбира се, никога не се захех. Затова един от честите кошмари, с които се будя нощем е матурата по математика. Макар това събитие да е било, в моите сънища то все още предстои. И аз все не съм подготвен!

Колкото и парадоксално да е, но едва, когато театърът, телевизията и киното станаха моя професия, аз разбрах колко необходимо е било изучаването на тази почтена наука. Защото, ако за музиката днес никой не спори, че в основата си е една математика, то едва високо професионалните изисквания от последните години, доказаха как неразривно съвременният театър, кино и телевизия са свързани с математиката. Не са ли всъщност математика чувството за мярка, точният мизансцен, верният типаж?

Парадоксите в спомените ми не свършват обаче дотук. В паметта ми дори нашите преподаватели по двете „антиподични“ дисциплини, сякаш са разменили ролите си. Така се случи, че учителите ни по литература бяха все хора много сериозни, отличаваха се с някаква математическа педантичност и методичност, хора, на които сякаш по би прилягало да предават алгебра или геометрия. А учителят ни по математика бе една от най-живописните и артистични личности, които срещнах в живота си. В неговите уроци, дори за мен, математиката ставаше разбираема, ясна и аз все не можех да се освободя от усещането че присъствавам на някакъв математичен спектакъл.

Сега си давам сметка, че сме имали прекрасни преподаватели по всичко, които са намирали най-прекия път до нашите зелени глави. Художествената литература ни бе преподавана с математическа точност, а математиката по най-художествен начин. На всички тях, които направиха от нас хора, горещата ми благодарност. Нека са живи и здрави още дълги години, та да създават полезни хора за нашата България.

Театърът не беше включен като дисциплина в учебната програма, но когато ние, възпитаниците на ловешката гимназия за чужди езици, постъпихме във ВИТИЗ, за разлика от нашите състуденти бяхме преминали своя първи курс още там в гимназиалния театър. За това имаше всички условия. Голям салон и прекрасна сцена (за такава мечтаехме и се сдобихме едва в последния курс във ВИТИЗ), ентузиазизирана и талантлива труппа (за това красноречиво говори пренаселването на випуските на театралния институт с възпитаници на нашата гимназия), и което е най-важното, една разбираща, умна и чувствителна публика (в лицето на нашите съученици).

Когато постъпвахме във ВИТИЗ, ние ловешките възпитаници имахме приоритет и в друго отношение. Никой по-добре от нас не усещаше какво нещо е това „жанра“. И как не, щом на ловешка сцена ние вече бяхме играли всичко, като се почне от „живите стършели“ (по реакциите в салона те можеха да бъдат сравнявани само с някакъв оживен мач) до най-сериозна драматургия, каквито бяха вечерите „посветени на Уилям Шекспир“.

Една излиняла снимка ме връща много години назад. На нея сме се снимали след премиерата на пиесата „Искам да се върна у дома“ от Сергей Михалков. Колко сме възтор-

жени и самоуверени! Ровя в купчината фотографии, за да намеря друга една, където фотоапаратът е запечатил щастливите ни лица след бляскавата премиера на „Семейство“ от А. Попов. Още там на гимназиалната сцена, ние бяхме дръзнали да превъплътим Ленин!

Спомените са тъжно нещо. И много красиво едновременно. Тъжно, защото в паметта изплуват много мили образи, отдавна отминали по други пътища. И красиво, защото в тях сме си все тъй млади, всичко дребнаво и маловажно е отръскано от годините по тях. Но всичко, което нашите учители посяха в душите ни, избуява днес живо в нас. Затова обичам да си спомням за златните гимназиални години. И винаги ще си ги спомням с благодарност. Пък току виж един ден, в преклонна възраст, съм седнал да напиша нещо по-подробно. Може би тогава те ще бъдат подредени по-добре.

### **ПАВЕЛ ПАВЛОВ**

**I випуск френски език**

**Главен режисьор на ЛИК при Българска телевизия**



## КОЛЕКТИВЪТ И ХУДОЖНИЦИТЕ НИ

Нищо по-значимо не съм забравила от годините, прекарани заедно с толкова другари в СУЧЕ. Пък и не позволяваме на преживяното да избледнее. При всяка, даже случайна среща, започваме с „А помниш ли?“ и се връщаме с радост, без мъка към тези години, защото те ни дадоха много. Научиха ни да умеем да създаваме колектив и да вярваме в силата му. Там свицнахме съвсем неспринудено да опознаваме хората, да не завиждаме, а да спомагаме всеки да развива талантите си, да търсим причините за неуспехите първо в себе си и след това в другите и да ги отстраняваме.

Ние, деца на 13-14 години се справяхме с деликатни положения като истински педагози, защото имахме примера на такива.

Живеехме със семействата си само чрез рядко писани писма и по време на броените дни от ваканциите. А идваха тревожни вести — някой близък се разболял, семейни недоразумения и неудачи, а понякога и нещо по-страшно. И до късно споделяхме, плачехме и се успокоявахме, а на следващата сутрин отново с радост посрещяхме деня, защото тревогата бе разпределена и прикътана от десетина сърца.

Веднъж, заминавахме в лятна ваканция. Час и половина преди София видях познат и попитах за близките ми. Влакът бе вече потеглил, когато ми отговори: „Майка ти прескочи трапа, оправя се.“ Не знаех нищо за това. Ако не бяха с мен моите другари, може би нямаше да ми стигнат силите до София.

Всеки микроколектив бе издигнал свои вътрешни водачи, на които се подчиняваше. Хубавото бе това, че в повечето случаи те завладяваха с положителния си пример.

Споменавам само за моралната сила, която ни даваше

колективът. На нас заедно ни беше интересно, ежедневно се обогатявахме с познания и мисли. Как иначе бихме прекарвали четиринадесетте дни, поставени под карантина в една от стаите на „бетонното“ здание? Преподавателите почти не влизаха — изпращаха писмено задачите и уроците. Писехме домашни, учехме стихотворения, четяхме на английски. Накрая тържествено отпразнувахме последния ден на карантината — с покаяни, банкет (за съжаление вработата бяха изкълвали парчето дуванка, която търпеливо чакахме да изсъхне отвън на прозореца).

Естествено, допускахме и грешки, даже залитания. В нашето дружество бяха предложени за изключване пет момчета. Не мога да си припомня провиненията им, но вероятно беше във връзка с нарушение на дисциплината. Не изключихме никого, но от това бурно събрание тогава излязохме поумнели. За съжаление — не всички.

Голяма сила в нашите ръце бе нагледната агитация. По време на нашия випуск (1951—1956) политическият живот в страната бе по-спокоен в сравнение с периода преди това. Нагледните материали, които изготвихме, популяризираха предимно успехите на трудовата България. Но голяма част от тях отразяваха ежедневието ни, бичуваха и осмиваха слабостите, помагаха ни да ги преодоляваме.

Освен украсите по класните стаи, изготвихме и общогимназиална украса. Събираха се нашите художници в стаята на Учкома, в малката преподавателска сграда, след вечеря и до късно обсъждаха, спореха и твореха. А на сутринта, група ученици събираха готовите материали. Несъзнателно редколегията отчиташе социалния ефект на украсата.

Няма да изброявам имената на нашите художници — някои от тях съм забравила, повечето не развиха таланта си. Но техните способности взеха друга насока, например Банко, който сега е един от любимите артисти на младежта. Бих искала да благодаря на нашите художници от името на всички техни бивши почитатели за големия им труд, който отдаваха от сърце.

В заключение ми се иска да подчертая, че преподавателите и възпитателите винаги живееха с нашето неспокойно ежедневие. Някои използваха своя дългогодишен педагогически опит, други ни увеличаха с младежкия си ентузиазъм, но всички намираха път към сърцата ни (въпреки че да си призная, понякога им беше трудно).

Колкото и многократно да им благодарим, няма да бъде

достатъчно. Дано делата ни са най-доброто признание за  
тяхната обич и всеотдайност!

**ИСКРА МИТЕВА**  
IV випуск, английски език  
(преподавателка)



## СПОЙКАТА

Има нещо неуловимо, което не позволява на възпитаниците на СУЧЕ да си говорят на „ВИЕ“. Стане ли ти ясно, че „той“ или „тя“ е учил в Ловеч, неусетно преминаваш на „ти“, независимо от титлите и поста. Ти знаеш, че твоят събеседник всяка сутрин се е събуждал от същия звънец, строявал се е на същия плац и под строй и с песен е отивал на закуска. Ти знаеш, че и той е дишал колективния въздух на класните и спалните стаи, на салона и на стола. И си твърдо убеден, че е участвувал в някоя лудория, а може и той да е бил инициаторът ѝ. Сигурен си, че може да разкаже нещо весело, забавно и **ЗАДЪЛЖИТЕЛНО!**—неповторимо, както самият ловешки дух. А ловешкият дух е във всеки възпитаник на СУЧЕ. Ловешкият дух е нещо сложно, всеобхватно. „Ловеч“ не е само шеги и лудории, а един петгодишен период от нашето развитие. „Ловеч“ — това е щастieto да общуваш с духовно богати учители и възпитатели, при които високите идеали намират златно покритие в дела та. Това е едно дълго общуване с гостоприемен град, който ни предложи безрезервно всичко и люляците на „Стратем“ анемониите на „Башбунара“ и „Вароша“, по които отекват стъпките на Левски, и Сливек с разказа за Христо Кърпачев. Това са вечерите, когато оживяваха легенди от Пирина и Странджа, „Италианските разкази“ на Горки и новелите на Мериме; звучаха песни от Дунав и Сена, от Волга и Темза. Вечерите, когато се раждаха мечти. „Ловеч“ — това е общуване с културата на един далечен народ—със сонетите на Ронсар, с нежността на Хайне, с гения на Шекспир.

Ловешкият дух — това е радост и болка; истинска радост от успеха на другаря; голяма болка, когато някой изневери на този дух, защото тогава той изневерява на себе си.

Ловешкият период, по своему изживян от всеки, по своему почувствуван от всеки, е нещо непреходно.

**ДОНКА МАРКОВА**  
**VIII випуск — френски език**  
**(преводачка)**

## СИЛАТА НА КОЛЕКТИВА

Никога досега, през цялата си 17-годишна журналистическа практика, не съм била по-затруднена при написването на един „материал“, както в този миг. Когато трябва да надникнеш в най-съкровеното и скъпото от живота си, думите трудно стават еквивалент на чувството и паметта.

Има мигове в живота на човека, които определят цялата му съдба, цялото му бъдеще. Дори отначало да не съзнаваме това, по-късно ще се връщаме с мислите си към тези мигове, ще ги преосмисляме и оценяваме още по-пълно и ще ги благославяме като щастлива случайност, въпреки че диалектиката ни е научила да разбираме закономерностите при случайността.

Такъв съдбовен миг в моя живот бе отиването ми в Ловеч през февруарските дни на 1950 година, когато бе открита първата българска гимназия за изучаване на чужди езици. Всъщност аз не знаех какво представлява тази гимназия, и какво ме очаква в нея. В Плевен, където прекарах сирашкото си детство и правех непосилни опити да работя в консервната фабрика „Георги Кирков“ и едновременно да уча, се намериха благодарни хора сред моите учители, сред приятелките ми и техните родители, които ме насочиха към новото училище-пансион и уредиха заминаването ми. За да не ме спре моята мащеха, тайно напуснах дома си с чантата книги в едната ръка и старо одеяло в другата. Два дни се криех в дома на Дора Пенева, след което нейните родители ни изпратиха заедно в Ловеч. От Плевен дойдоха и Вера Михайлова, и Величка Пукалска, с които също бях близка приятелка. Не бях сама, не се страхувах от неизвестното, което ми предстоеше. Напускането на дома за мен бе облекчение и освобождение от един черадостен кошмар, затова в пансиона в Ловеч не тъгувах като някоя, а се чув-

ствувах като в ново, голямо и скъпо за мен семейство.

Ловеч и 1950 година станаха повратен момент в моя живот. Четирите години, прекарани тук, бяха богати и пълноценни не толкова от гледна точка на знанията, които получихме, на езика, който овладяхме, колкото поради силно развитото колективно чувство у всички ни, сговорността и разбирателството помежду ни. Аз няхах друг дом, освен пансиона, и други близки, освен съучениците и приятелките си в него. И сега, когато някой ме попита откъде съм, аз без колебание отговарям: „От Ловеч“. Защото действително оттук започна моят истински живот. И защото началото на всичко, което съм постигнала досега в живота си, се намира именно в Ловеч.

Както всяко начало, откриването на СУЧЕ бе съпроводено с много трудности. В своето озлобление при напускането на бившия американски колеж, старите стопани бяха оставили голяма разруха, която не можеше изведнъж да се превземе. Още по-трудно беше да се докаже пред местното население, че сегашните ученици не са „американски колежани“, че те имат друго възпитание и други стремежи, други идеали. Какво общо можеше да има между мен, например, и американския колеж! Но ето превратностите на историята ми позволиха да попадна там, където са можели да отиват най-богатите наследници на бившата буржоазия. Липсата на всякаква издръжка ни най-малко не ми попречи. Повече средства на първо време не ми трябواха, защото и нищо не ми липсваше. Помежду ни се беше създавала такава близост, че нищо не се делеше на „моё“ и „твое“. Получените колети ставаха обща радост. Който имаше нещо по-хубаво за обличане, поред се носеше от всички. И досега в албума ми от пансиона имам няколко снимки на мои съученички, направени с „хидалговската фанела“ на Донка Маринова — Доко Пирата. Топла, с висока обърната яка, с приятно съчетани цветове, тази фанела се обличаше с най-голямо удоволствие от всички, независимо от ръстта им. По-трудно беше с обувките и ботушите. Но въпреки това, зимната снимка на момичетата от нашия клас, с обути в ботуши крака, показва, че и това не е било труден проблем.

Запомнила съм нашия абитуриентски бал. Като го съпоставям със сегашните трескави подготовки и с вманиачаването на някои хора да покажат своите материални възмож-

ности и да отделят чрез облеклото своето дете от останалите, оценявам колко съдържателно и трогателно е било нашето абитуриентско тържество във физкултурния салон на гимназията; където нямаше показност и суета и където познатите, любими на всички дрехи отново бяха разменили притежателите си. Аз бях с блуза на Виолета Попова и съвсем не ми беше неудобно, защото единодушно бе решението, че тя най-добре ми стои.

Близостта, която се създаде помежду ни, е напълно обяснима. Ние имахме общи интереси в процеса на учението, но заедно с това бяхме неразделни и през свободното време, влияехме си взаимно и неусетно. Хубавите книги се четяха подред от всички. Интимните ни тайни също се знаеха от всички. Голямата любов на Цеца с Илия от мъжката гимназия беше охранявана от целия клас.

Разбира се, имаше неща, които не бяха постижими от всички, но това не пораждаше завист, а беше обща гордост. В художествената гимнастика Елена Стойчева представляше отлично нашия клас. Людмила умееше добре да свири на пиано, но само Милчо се опитваше на самодейни пачала да догони уменията ѝ. Той надучкваше на пианото някои мелодии. За мен и за Донка откри своята прищамлива сила един чудесен спорт — летенето. Измежду многото кандидати за ловешкия аероклуб ние двете преминахме успешно през всички предварителни проверки и после бяхме едни от най-усърдните в теоретическата подготовка. А през лятото на 1952 и 1953 година ние изживяхме голямото щастие — да летим. Едва ли до ден днешен в живота ни е имало по-приятни и по-вълнуващи мигове от времето, прекарано на летището, едва ли някога ще избледнее от съзнанието ни това време и хората, с които то е свързано.

Заниманията в аероклуба ни свързваха с Донка много силно.

Общите стремежи и копнежи ни направиха неразделни. Родителите на Донка живееха в Ловеч и аз станах неусетно като още едно тяхно дете в дома им. През лятото, когато трябваше да ставаме рано и да бъдем на летището преди разсъмване, спях заедно с Донка. Останалото време през ваканциите прекарвах в пансиона, като ми беше поверено да се грижа за създадената от нас малка цветна градинка, за която бащата на Виолета ни изпрати специални семена.

Дори и когато дойде време да се разделим и да напус-

нем гимназията, ние продължихме да бъдем заедно. Грижите около кандидатстудентските изпити бяха общи грижи на всички. Заедно с приятелките си и аз подадох документи за кандидатстване в новата специалност „журналистика“, въпреки че няхах издръжка. Заминахме на изпити с Донка, изпратени от нейните родители като две сестри. Там, където тя живееше, намерих подслон и аз. Не се чувствувах безпомощна и онеправдана, защото около мен имаше близки хора. После, когато бяхме приети за студентки, първите стъпки в непозната София направихме отново заедно — заедно се записахме, простихме се с аероклуба и напуснахме Ловеч.

Трябваше да минат много години, трябваше да проумея много истини в живота за да оценя онова, което в Ловеч ми изглеждаше естествено, логично, непринудено. Едва покъсно си дадох сметка, колко много дължа на Ловеч, на хората, с които се сближих там. Защото Ловеч за мен не беше място за кратковременно учение, затворени в мъчителен пансион, а свято кътче — начало на истинския ми живот, сред най-истинските хора, които съм срещала. И които никога няма да забравя!

**Ирина ДИЧЕВА**

I випуск — немски език  
(журналистка, Пловдив)

## НАШИЯТ ДРУГАР СМЕХЪТ

Спомените ми от СУЧЕ в гр. Ловеч са свързани с първите години от неговото създаване, тъй като бях една от щастливките на първия английски випуск 1950—1954 г.

Най-яркото от ония години не беше само младостта ни. Може би това бе атмосферата на колективния живот, който водехме, на големите идеали, които бяха част от времето и които всеки от нас пазеше съкровено за бъдещето; в отнова възпитание на строга възискателност към самия себе си, на самоконтрол и стремеж към самоизграждане.

Образът на Г. Қолимечков завинаги остава свързан с тия години. Спомням си големия салон на училището, където често провеждахме общи събрания. Неговият авторитетен глас, с разсъждения за възпитанието на младежите, изискванията му за висок морал и дисциплина, които влагаеше във всяко свое изказване, намираха бързо почва в съзнанието ни, колкото и различни по характер да бяхме се събрали.

Пет пролети, пет зими, пет есени — все заедно. Провеждахме „ярошни събрания“, на които говорехме на английски език. Най-често се критикувахме за лоша дисциплина в класа и извън него. Бях критикувана, че се смеех в час по история. Трябваше да изляза от клас и да отида при директора, за да обясни защо провалям часа. Същото се случи и при Хантър, учителя ни по физика и зоология, който кихна в парцал, напоен с тебеширен прах и после цялата стая потъна в бяла мъгла.

Понякога стояхме по цели нощи над трудни задачи или съчинения. Редувахме се кой в колко часа ще стане да учи в малкия задушен гардероб с провизии и бельо. Милкана и Добринка бяха приспособили електрическата крушка с дълъг шнур. Вратата откъм стаята затрупахме с попаднали

ни вектори, за да не се вижда светлината. Така полулегнали, с опрени крака на някоя кошница и глава върху нечий багаж пишехме съчинение за метила по обзете например. Дори имаше някаква надпревара между двата английски класа. Розалия и Емилия от нашия клас набраха преднина. От София им изпратиха материали, а Емилия се престара и прекопира заразата с черен туш върху тетрадката си. Много ѝ завиждахме тогава. Последната нощ преди срока на предаване на курсовите работи беше пълна с преживявания. Цялата нощ сновяхме в стаята на тъмно, тъй като не биваше да палим лампата. Гардеробът беше единственият пристан за творческа изява. Валерия обаче за половин час написа най-високо оценената от същия този Хантър писмена работа, която ние „прилежните“ обмисляхме цял месец.

Спомням си и един такъв случай по БГТО-много голямо значение се отделяше на стрелбата. Като секретар на дружеството и член на Учкома трябваше да дам някакъв пример. Въпреки старанието ми обаче, стрелбата не ми се отдаваше. Всички от нашия клас бяхме струпани в градината на пансиона и следяха резултатите на момчетата. Виктор и Иван Пейнирджиев бяха най-добри. Дойде и моят ред. След като се прецелвах много дълго и непрекъснато си повтарях, че трябва да уцеля, резултатът беше нулев. Въпреки че всички ме насърчаваха, а Николай, учоргът, даже сериозно произнесе, че трябва да се целя като в Ли-Син-Ман. Явно, че не притежавах никакви качества на боец-доброволец за фронта в Корея. . .

На едно комсомолско събрание на двата английски класа много остро критикувахме Иван — Джони от „б“ клас. Просто той беше задраскал в обявеното меню за поредния обяд на малката черна дъска сричката „та“ от „супа топчета“. Тогава това ни се видя подигравка и явен саботаж. А той се оправдаваше, че наистина едва може понякога да намери повече от едно топче. . .

Пет пролети, пет зими, пет есени. А останахме свързани за цял живот. И се търсим навсякъде. За подкрепа, за съдействие, за топло другарство. И страдаме всички за Иван, нашия Иван, чийто смях остава да искри у нас, а той самият остана завинаги на 38 години. И се радвам на успехите на Огнян, на Иво, на Бойка, на Гошо. И за всички се интересуваме. Най-много сега за малкия Тошко, сина на

Живка и Ленчо, който навърши точно една година в юбилейната година на славното СУЧЕ.

**Лилия СТОЕВА**

II випуск, английски език  
(кандидат на юридическите науки)



## АЗБУЧНИ ИСТИНИ

Те не винаги се откриват изведнъж. Те са вплетени в много факти, събития, мисли. Трябва да се прозрат и да се извлекат от тях. . . . Тогава заблестяват с цялата си светлина.

Отражението им оставя диря, дирята на един живот, на едно поколение, на една епоха. . . .

Истини за чест и достойнство, за дълг и всеотдайност, за човеколюбие и красота.

Тези азбучни истини проникваха в съзнанието, в младите сърца на нас петнадесет-шестнадесетгодишните младежи и девойки, които поставихме основите на Средното училище за чужди езици — Ловеч. Но първи техни преносители бяха добрите педагози и високо квалифицирани преподаватели: др. директор Г. Колимечков, др. др. Синигерска, Мусева, Щамлер, Гълъбова, Джумаданова, Спасов, Йорданов, Спиридонова, възпитателите др. др. Оранска, Димитрова..... Хора строги и човечни.

**АНГАЖИРАНИ ЛИЧНОСТИ** — ако употребим съвременния термин — ето такива личности трябваше да изградят нашите мили учители от нас. Те бяха нужни на младата ни социалистическа държава.

И ние, жадни за новото, за знания и красота, поглъщахме в надпревара „Основите на ленинизма“, „Комунистическия манифест“, „Димитров пред Лайпцигския съд“, „Как се каляваше стоманата“, „Млада гвардия“, „Цимент“ и много други. За нас, „французите“, „Синът на народа“ на Морис Торез ставаше настолна книга. Мислите на Марсел Кашен, на Ромен Ролан и Барбюс каляваха волята ни, имаулираха нашата борбеност. Стиховете на Елюар и Арагон ни въвеждаха в света на красотата. С Елюар извайвахме образа на „Свободата“ по тетрадки и учебници, по пясъка и по лис-

тата, в люляковия простор в парка на училището, със спортния устрем, в научните дискусии за атоми и новооткрити химични елементи, за нови астрономически звезди и новостроящата се Днепрогрес в голямата съветска страна, в бодрата песен и звънко слово. .Свободата разтваряше нашите сърца и те гутяха като едно.

Преподавателите бяха БЕЗКОМПРОМИСНИ и всеотдайни, за да моделират нашите характери със същите черти. Всяко нарушение на приетия ред, на установените обществени и морални норми (разбирайте шансионерски) бе строго санкционирано. И някои ученици, които си позволяваха любопитни волности, вероятно с торчивина си припомнят момента на наказание или непоправимо мрачни дни, когато трябваше да се разделят с другарите си, със СУЧЕ. За щастие те са малко.

С тази строга безкомпромисност понякога др. Колимечков ни намираше да учим до късна нощ, завити в одеяло. Под свъсените му гъсти вежди, обаче, виждаме да блестяща пламъчето на одобрението. И разбирахме неговата строгост и оправдавахме неговата безкомпромисност.

ВСЕОТДАЙНОСТТА на учителите бе безгранична. Те изнамираха най-различни форми, за да ни предадат своите познания. Бяха готови по всяко време да ни помагат, но непременно да усвоим трудностите на езика.

Другарката Синигерска като нежна майка приюти всички нас — момичетата от нейния подготвителен френски „а“ клас. дошли от Петрич и Русе; от Полски Тръмбеш и Пловдив, от София. И първа откри за нас азбучната истина ВЗАИМОПОМОЩ. Всяка по-добре подготвена ученичка (бяхме девически клас) бе натоварена да помага на по-малко значещата езика. Тя лично отговаряше за успеха на своята питомка, обясняваше, контролираше.

И в тази напрегната първа година бяха пролетни сълзи на мъка от трудностите, но и на радост от постигнатите много високи успехи.

По-късно нашият XI-ти клас пое мисия на „шефство“ над новия подготвителен френски клас. И както разбрахме, този клас също завършил СУЧЕ с отличен.

Взаимопомощ. Тя се предава от година на година и става брънка от традициите на училището, част от същността на един голям човешки колектив.

Всеотдайност и взаимопомощ, трудолюбие и обич, ог-

ромна вяра в хората ни е внушила и др. Мусева. Една способна преподавателка и прекрасен човек. И днес тя живее пълнокръвно с нас и чрез нас. Добър наш приятел, тя е приятел и на нашите семейства. **Винаги готова да отложи** свои задължения, щом почувствува, че имаме нужда от духовната ѝ близост. Благодарим Ви, др. Мусева. Бъдете винаги с нас, за да се ражда светлина!

**ГЕРОИЗМЪТ** в истински смисъл на думата нямаше в нашето трескаво учебно-обществено ежедневиe. Но ние, дошли от градове и села от цяла България — деца на работници, селяни и трудова интелигенция, на комунисти и на безпартийни, бяхме наследници на героично време. В него нашите бащи гниеа по затворите и концлагери, загиваха близките ни, за да разцъфтят розите на свободата. Омаяни от свежестта им, се спуснахме да ги откъснем, но се случваше да разкъравим пръстите си в техните скрити тръни.

Може би имаше известна доза героизъм, че не хленчехме през гладните години при недостига на хляб, и еднообразното традиционно меню от фасул, картофи, зеле.

Да стоиш в заспалата тишина на пост, когато всеки тъмен храст ти се струва страшен великан — класов враг, може би е също израз на неосъзнат героизъм.

Учение и обществена заетост в младежката организация. И имаме време за всичко, защото нощите ставаха дни.

Защото имаше друга голяма истина, чувството за **ДЪЛГ**. То назряваше постепенно в нас. То ни завладяваше и ставаше съществена черта в характера ни. Чувствувахме, че сме длъжни да се учим добре, защото от нас се очакваше много. При каквито и трудни обстоятелства да се налагаше да работим, ние трябваше да преодолеем всичко и да достигнем поставените цели.

**ДОСТОЙНСТВОТО** се раждаше от осъзнатото чувство за изпълнен дълг в учението и в организационния живот, **от това, че всеки ден все повече** знаехме и можехме, от това, че ставахме личности. И ако днес се случва в живота на някой от нас да бъде накърнено това достойнство, да бъде унизен от хора, които не вникват в нашия характер, не добре оценяват това, което носим като стойности, огорчението е огромно. Дори понякога пагубно.

**ДИСЦИПЛИНА.** Това понятие бе една от основните истини, двигател на целия външен и вътрешен живот на пац-

снова, на колектива. Изискваше се от нас ред и дисциплина в учение, в занимания, в подготовката за храна. Не случайно строени по отдели и класове, с песен тръгнахме към стая, излизаме в града за тържество, отиваме на поход или на разходка до „Джойната“ по пращия черен път, който лъкагушеше край Осъма. Голяма заслуга в това отношение имаше др. Йорданов (когото жестока катастрофа ни отне).

Самодисциплината ни се явяваше като резултат от съчетанието на много азбучни истини. Но докато бъде изградена, имаше и неприятни случаи.

Веднъж др. Осибал ни даде да развием за домашно една от неговите трудни, но интересни теми. Не си спомням точно коя: „В какво литературата на средните векове отразява социалната действителност и може ли да ни осветли за класовата борба от тази епоха?“ или „Съвременната литература в търсене на човешко щастие“ или „Дори от художествена гледна точка, благодарение на материалното приложение на науката, ще има рози, а не само хляб за всички“, или по стихове на Ронсар. Така или иначе, целият X-ти фр. „а“ клас реши да не подготви домашното за определения час. Др. Осибал разбрал за нашата постъпка, не се скара. Каза ни само няколко думи, които обаче бяха толкова силни, че накараха класа да се изчерви от срам. Възложи ни да напишем за следния ден съчинение за дисциплината. Въпреки натоварената ни програма, почти всички бодърствувахме през нощта, за да изпълним особено то задание.

ЕНТУСИАЗМЪТ бе зъншен израз на дълбоката ни убеденост. Той не беше само внушаван отвън от филмите, които гледахме, от прочетените книги, от слушаните лекции, от целия дух на времето. Не! Той се превръщаше в наша същност. Всяко по-голямо начинание бе одухотворено от ентузиазма: „превземането на височините“ в учението, математическите олимпиади и литературни конкурси, художествените ни програми на драмсъстава и хора, „говорящите стъргели“, богатата ни украса, големите спортни състезания в училище и в града.

Спомням си един литературен конкурс за поезия и проза на френски език, когато бях в XI клас. Подразбрах кои са конкурентите — бяха доста сериозни. Въпреки големите учебни задължения с ентузиазъм се отдадох на това начинание. Имаше си любимо място за усамотяване. То бе от прозавно по-прозачно: пращият, в паяжини таван на учи-

лицето, до един изход към покрива с малко прозорче. Имах светлина, а когато чувствувах нужда от въздух, отварях капака към покрива. И притежавах много голям вътрешен огън. Работих няколко дни между уроците. Написах стихотворение против войната в Корея. Не ме задоволи. Не зная как в мен се роди идеята за стихотворение, посветено на граничаря. То излезе цяла поема. Какво бе учудването ми, когато съобщиха, че печеля награда. Не помня каква. Но явно изпъкна в съзнанието ми моментът, когато трябваше да се кача на сцената и да речитирам поемата пред френски отдел. Цялата помнях. Гласът ми трепереше. Но постепенно се овладях. Този конкурс бе част от многото инициативи, в които вечно гореше ентузиазъм.

А какво въодушевление обхващаше цялата гимназия, когато трябваше да се явяваме на някакви спортни състезания на стадиона в Ловеч! Ние не само поощрявахме спортните сили с нашето оживено присъствие, но имахме истинско масово участие и големи победи в състезанията с други училища в града.

Този ентузиазъм поддържаше и нашата **ЖИЗНЕНОСТ**. До такова степен тя е присъща нам, че дори до този момент на някои „съпансионери“ им казват „работяги“, а връстниците не израствали в ловешкия колектив се очудват на младежкия ни дух.

Дял за това има и ~~закалката~~ **закалка** ни, семейна и повече пансионска. Една закалка, която се шлифоваше всеки ден, която се нажежаваше от огъня на бурните спорове.

**ИСКРЕНОСТТА** беше огромното ковашко духало, което разгаряше този огън. До този миг това е черта а, по която най-много се ценим като хора от „нашата гимназия“! И ненавиждаме неискрените от г. темия живот.

Искреността беше онази жителна атмосфера, в която се изграждаше и крепнеше колективът като цяло, **КОЛЕКТИВНИЯТ ДУХ**. Той се проявяваше от елементарните практически неща до големите нравствени норми. От хляба, който не достигаше и го разпределяхме по равно. До незабравимите, продължаващи няколко часа, по класове или общогимназиални, събрания. Те бяха истинска ковачница на характери. На тях едни бяха критикувани за буйна невъздържаност, други за опити да се изплъзнат от задължения, трети за неспазване на реда. . . Привеждахме литературни и филмови примери, споряхме страстно и. . . лягахме

след полунощ. А в спалните още дълго продължаваха оживените разисквания.

Ами прословутото гимназиално събрание за „мустаците на Бусев“, за което се смеем снизходително при всяка юбилейна „ловешка“ среща? Събрание дали Бусев в XI-ти клас може или не може да има мустаци. Спор, който също бе продължил с часове.

Във всички колективни прояви изпъкваше нашето дружество. Дори ако някой от нас се разболееше ние не го оставяхме да се чувствава сам, изолиран. Няколко пъти попадах в нашия лазарет. Момичетата след часовете бяха винаги при мен, съобщаваха ми уроците, носеха ми цветя, откъснати скришом от градината на пансиона или от поляната.

Веднъж си спомням, че се разболях, а след ден-два имахме математическа олимпиада. Участниците в нея, момичета и момчета от нашите и другите класове, се събрахме да решаваме задачи в градината на лазарета. Насядали по тревата, усилено вписвахме и описвахме фигури в окръжности. При по-трудни задачи си помагахме взаимно.

Или друг случай — Дарина се разболя тежко. Трябваше да се лекува в София. Момичетата не я оставаха, въпреки натоварената програма в първата година. Откъсвахме време да ѝ пишем ободрителни писма. Прочричам някои запазени: „Скъпа Сидони, искрено ти благодарям за хубавите съвети, които ми даде. Разбира се, човек без смелост е нула“, или „Браво юнаци! Това се казва клас. Нека видят всички какво може IX „а“ френски клас — нали? Ентузиазмът е прекрасно нещо. Дори и аз го почувствах чрез редовете на твоето и Дочкиното писмо. . .“ или „Богостта постигна своето. Окончателно ми забраниха да се връщам в Ловеч. . . Разбира се, човек навсякъде може да живее. Днес навсякъде е хубаво. И все пак, такава среда мъчно ще намеря. . .“

В колектива се раждаше КРАСОТАТА. Красотата на постъпките, красотата на изкуството, към което всеки от нас се стремеше, имаше нужда от него. Красотата на човешката личност. Красотата, от която изгряваше ЛЮБОВТА. Съвсем естествена при цялостните условия, при които се възпитавахме. Тя беше чиста и свещлива, умна, мило безхитроствна, вълнуваща. Толкова вълнуваща, че сърцето се разбиваше в гърдите при вида на любимеца. И колко сълзи и безсънни нощи при несполедена любов. И колко лъ-

чезарие на лицата на двама взаимно влюбени. Светът грееше около тях. Любовта се раждаше в благородно съревнование по успех, в литературните и идеологически спорове, в еднаквите творчески стремежи, в трудовите бригади, особено на тази във Варна. (Наистина, имаше и случаи на криворазбрана любов и нейните носители трябваше да напуснат СУЧЕ. Но те бяха единици.)

От тази чиста младежка дружба се оформиха над 20 семейни двойки от няколко випуска — Нели и Кольо, Ненко и Марга, Дидка и Калината, Кольо и Надка. . . Имаше и такива, които времето бе разделило, за да ги събере отново след години, като Таня и Грошката, Живка и Ленчо. И ние искрено им се радваме. Те са сполучливо превъзпитание на общия дух.

МЕЧТИТЕ бяха вълшебното царство, в което живеехме въпреки трудностите, въпреки глада и недоимъка. Те ни окриляха. Чрез тях ние виждахме щастливото бъдеще на Родината ни. В тях виждахме себе си осъществени като личности.

Оказа се, че има и айсберги в морето на мечтите ни, но в нас остана една голяма истина, която ни дава особен облик на характера — НЕПРИМИРОСТТА. Единици се огънаха в жестоката битка с остарели морални норми, със закостенелостта. Но бошинството пансионери запазиха тази черта, макар понякога да ги спохождат горчивини.

Не случайно посветих на моите другари, в памет на др. Колимечков, стихотворението:

## НЕПРИМИРИМИТЕ

В нас прониква здраво  
твоята жарава.

При несправедливост  
гневни огнепади  
кипват във кръвта ни.

**И като награда**  
носим честни рани.

**Погледът ни вир е.**  
Даже в листопади,  
срещне ли ответ на

искрите в сърцата,  
**грейва. И извира**  
песен непозната.

**Слънцето избликва**  
в стъпките ни чисти.

Нека в нас откликват  
зимни и разливване!

Дирята ни макова  
опва живи струни.

Будната ни съвест е  
твоего възкуъване.

Голямата азбучна истина, която е в сърцевината на нашата същност е **ОБИЧТА** помежду ни, обичта към хората, които приличат на нас. Понякога „пансионери“ от други отдели и випуски след години са ни по-близки от колеги, с които работим всеки ден. Няма да забравя: виждам един ден **Иван Пейнцджиев** (който скоро загина в изпълнение на служебния си дълг), току-що завърнал се от арабските страни. И на улицата се прегръщаме като братя.

Познавам отдавна момичета, за които съвсем скоро разбрах, че са завършили гимназиите с преподаване на френски език във Варна и на английски език в София. А ги заобикнах от първите думи, от първите прояви. Чувствувах някакво сродство помежду ни. Изглежда макар редица традиции да са избледнели или непременали от **СУЧЕ** — гимназията майка към нейните разклонения в различни градове, **ЛОВЕШКИЯТ ДУХ** продължава да шествува.

И **всичко!**

\* \* \*

Аз ви търся всеки ден, всяка минута, обикновени хора с голяма душа. Не ви търся в думите. А ви откривам по чистите, искрени очи. Очи, които се смеят, очи, които плачат не от поза.

Усмивките и сълзите са изблик на истинска радост, на огромна мъка. Очите не лъжат никога. Те са малки езера

— огледала на океана от чувства, които раздвижват дълбините на човешкото същество.

Откривам ви по треперещите, набръчкани ръце на мъдростта. Привлечена съм от добротата на вашите ръце, които разделят с мен пътем къшей хляб.

Изправям глава от подкупващата топлина на вашите млади ръце върху моето рамо. Чувствавам се силна от приятелската ви ръка в моята ръка.

Аз ви намирам навсякъде, всеки ден, вас, истинските хора.

И съм щастлива.

Вие сте цветята на живота. А истинският живот, пълнокръвният живот не може да съществува без цветя.

Благодаря ви, че ви има.

**Сидония ЙОРДАНОВА — ПОЖАРЛИЕВА**  
I випуск — френски език  
(журналистка)



## БЛАГОДАРНОСТ ЗА ВСИЧКИ

Писането на спомени според мен е тъжна работа. То е най-сигурното доказателство, че вече остаряваме, или най-малко, че се прощаваме с младостта.

Затова спомен няма да пиша.

Ще напиша благодарствени думи към моето училище. Първото и неповторимо Средно училище за чужди езици. Сега вече има много. В тях навярно подготовката е по-добра, най-малкото е поставена на по-издържана от научна гледна точка основа. Но в адресите на тези училища винаги има едно уточнение: училище с преподаване на английски език в София, училище с преподаване на френски език във Варна, еди кое си училище в Пловдив. А нашето не се пуждаеше от уточняване. То беше единствено, то беше на България. И затова може би изискванията на България към него бяха по-особени. То трябваше да даде на нас, неговите възпитаници, не само познания по един западен език. То трябваше да ни даде една особена увереност в силите, която всеки от нас притежава.

Ето за тази увереност в силите искам да благодаря най-напред на моето училище.

Дневният бюджет на моята десетгодишна дъщеря вече клони към левчето. Тя с видимо неудобрение чопли парчето месо в чинията си, майка ѝ разхлажда вода в чайника и ѝ полива да се измие, ако случайно ТЕЦът е спрял за ден топлата вода.

Не бяха, струва ми се, много онези от нас, които разполагаха с повече от пет-шест лева месечно за джобни пари. И тези пари отиваха обикновено за специалитета на бай Коста — локумче, притиснато между две бисквити. Никога по-късно не съм вкусвал по-хубав деликатес. А боба и компота, лоясалата саздърма, доматиите с ориз и макарони-

те?! Сигурно томче ученически хумор може да се стъкми, ако някой се беше сетил да събира всичко сътворено и посветено на това наше ежедневно меню. А премръзналите, подути пръсти през лютата зима на 1954 г. Пушливите, но не топлещи печки, замръзналите чешми, счупените прозорци на училище „Васил Левски“ — нашият дом, домът на възпитаниците на „дипломатическото училище“, както го наричаха със завист. Колко са били прави да ни завиждат! Не, разбира се, за „дипломацията“, а за това, че израгнахме не в саксия, не в парникови условия, а с онова неизменно чувство на оптимизъм.

За издръжливостта и оптимизма благодаря на моето училище.

Благодаря му и за това, че ме научи да не приемам чуждото мнение на доверие, да се съмнявам дори в аксиомите т. е. да мисля. В наше време, когато конформизмът, модата, масовата култура, с една дума духовните полуфабрикати се загнездват в бита, това не е малко. Спорът дали от училището трябва да излизат добре напълнени или добре направени глави теоретически като че ли е решен, но практически все още добре напълнените глави са идеалът. А СУЧЕ в Ловеч още преди две и половина десетилетия вече беше открило формулата за добре устроените глави и успешно я прилагаше. Това впрочем е и благодарност към нашите учители, към тези химици — или не, тук химията не помага — към тези химици, открили най-чудесния философски камък: този, който добре прави главите.

Когато хората се съберат на приказки, обикновено с най-много топлота и ентузиазъм си спомнят студентските години. При нас не е така. Студентските спомени се губят на фона на ученическите, които макар и по-отдавнашни са по-силни, по-багрени, по-възбуждащи. Значи животът ни тогава е бил най-богат (имам пред вид духовният, защото яденето и пиенето както всички еднообразни неща се забравят), най-изострени са били сетивата ни, та сме възприемали света в неговата пълнота, търсели сме онази оригиналност, съвършенство и артистичност в поведението си, които превръщат обикновеното действие в красив жест.

И още нещо, което бе вътъкано, разтворено, присъствуваше във всеки ден, във всеки миг от нашето ученическо ежедневие: неговото величество хуморът. Задавали ли сте си въпроса защо общите ни разговори скачат от една смеш-

на случка на друга, защо всекиго можем да закачим за нещо комично от неговото ученическо битие? Защо шегата с другите и със самите нас беше непреходна в нашите отношения? Защо не вирееха оперираните от чувство за хумор? Отговорът е, мисля, в това, че смехът, както никое друго средство, помага на отделния човек и на амбициозния колектив, какъвто беше нашият, да се освободи от недостатъците си, от дребното, дребнавото и пошлото, да облагороди характера си, да си подбере наистина достойни мотиви за действие. Ние не просто изучавахме Рабле, а се учехме да се смеем гръмка като Гаргантюа. И преди всичко над собствените си кривици.

За стремежа към красота и съвършенство, за пречистващия, жизнерадостния, момчешкия смях, благодаря на моето училище.

И за колко неща още имам да му благодаря.

За приятелството и другарството, на които ме научи.

За първата любов.

За майските вечери, изпълнени с дъх на цъфнали люляци, с мечтателно съзерцание на Осъма и с луди, опияняващи планове за бъдещето.

За събднатите планове.

За всичко.

### **Константин ИВАНОВ**

V випуск — френски език  
(журналист)



## КЪМ ТЕЗИ КОИТО ИДАТ СЛЕД НАС...

Да правя изповеди съм като че ли вече стар, да пиша спомени се чувствавам все още млад. Не, не искам да говоря за своята младост в минало време — не от суета и не от поза — просто онези пет години, прекарани в незабравимата „Езикова“ (или както някои неосведомени ловешки граждани тогава я наричаха „езическа гимназия), ни дадоха на мен и моите другари, нещо повече от образование, език и диплома. Те ни дадоха ведно скромността и самочувствието, полета и приземяването, непримиримостта на идеите и щедростта на чувствата. Те ни написаха пътния лист за живота, за да останем в него мъдри и млади, с любов към социалистическата Родина, с признателност към своите учители, с дълг към своите деца.

Не, не мога и не искам да пиша спомени. Защото нищо поотделно взето не е типично и не е единствено за гимназията ни в града на люляците, в оня Ловеч, който така бързахме да напуснем и за който така тъгувахме после. Тогава с младежка самонадеяност мислехме, че можем да спрем времето, че можем да останем завинаги в него със свежестта на люляковия цвят. А всъщност оставихме само част от себе си в онези, които сега изпълват неговите улици, класните стаи на нашето СУЧЕ. Като нас и те искат да спрат времето, като нас и те един ден ще търсят неговите следи и себе си в лезарната усмивка и безгрижния смях на други, които ще пристъпят прага на родното училище. И ще си спомнят след години за един свой любим поет, както ние за Вийон:

Пеша не минаха годините,  
ни яхнали на вихрен кон,  
а като мълния застинала  
за миг на мрачен небосклон.

С тази разлика, че небосклонът над нас е светъл и ако го прорязват мълнии, те чертаят устремния бяг на нашите дни, отмерват оптимизма на нашето време, в което е вложена частица и от езиковската закалка, от ловешката школа.

Получи се патетично, а исках да бъде само искрено. Не, не мога да възкресявам спомени там, където, пълнокръвен и млад, животът пулсира в жилите на нашето поколение. Прогледнали в Ловеч, очите гледат все напред.

**Милан МИЛАНОВ**

VI випуск — френски език  
(журналист)



